

ADVENT SZEMLÉ

**2021. SZEPTEMBER: GYŐZTESEK + EGY RENDSZER VÉGE + EVANGÉLIUM-RABLÓK
+ A JÓSÁG ÁLMOKAT VÁLT VALÓRA + AZ ADVENTISTA OKTATÁSRA VONATKOZÓ
JELENVALÓ IGAZSÁG + AZ ÁLDÁS ÉS BÉKESSÉG ÍGÉRETE JERUZSÁLEM MÚLTJÁBAN:
KETEF HINNOM + AZ IHLETÉS TEOLÓGIÁJÁNAK DILEMMÁI**

HAVONTA MEGJELENŐ TÁJÉKOZTATÓ ÉS GONDOLÁTEBRESZTŐ FOLYÓIRAT A KRISZTUS VISSZAJÖVETELÉT VÁRÓKNAK

Értékelj a teremtés művét! Fedezd fel Istent!

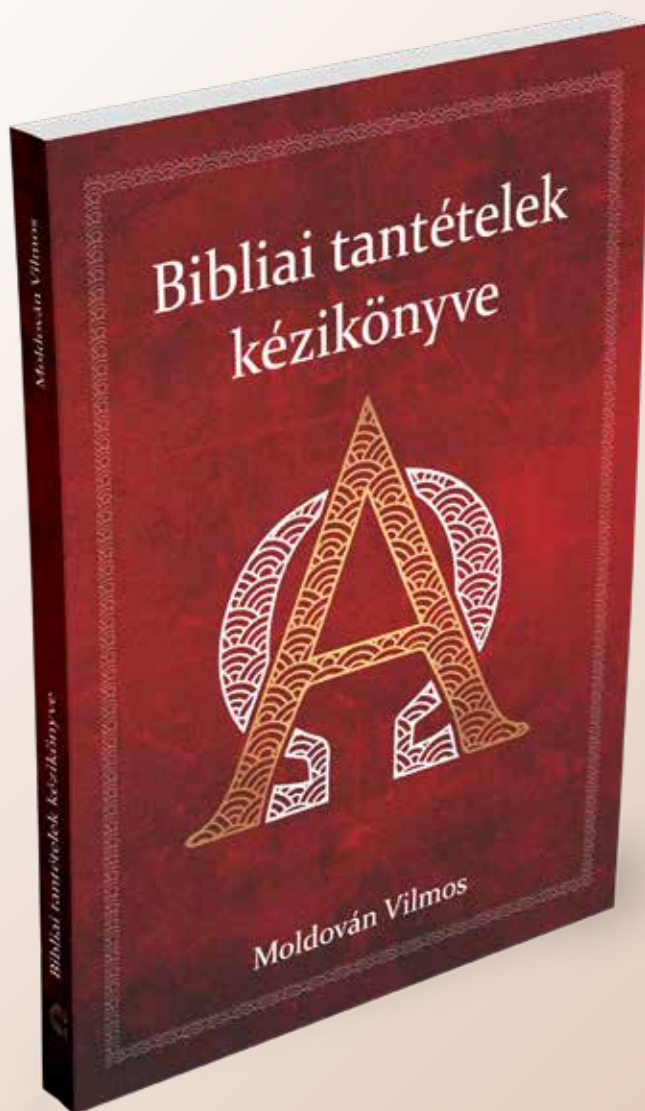
EGÉSZSÉGRE
TEREMTVE

az egészség hete

2021. szeptember 18–25.

Küldetésünk, hogy Urunkat, Jézus Krisztust dicsóítsuk határtalan szeretete bizonyítékainak ismertetésével. Célunk az, hogy cikkeink és híreink által olvasóink jobban megismerjék a Megváltót, és reménykedve várják közeli eljövételét.

Moldován Vilmos 1927-ben született Marosvásárhelyen. Teológiai tanulmányait a Brassó-Méhkerti Adventista Lelkészképző Intézetben végezte, majd a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet hallgatójaként szerzett teológus oklevelet. 1989-ben bekövetkezett tragikus haláláig a tudás és hit embereként hűséggel szolgált mint adventista lelkipásztor, evangelizátor, megbízott vagy fiatalokat önkéntesen nevelő tanár. Hivatásához élete végéig hűséges maradt.

Élete nyugtáig tartó tudásszomját a kutatással oltotta, amelynek egyik gyümölcse ez a könyv, amelyben kiváló tehetséggel teszi világossá és érthetővé a Biblia igazságait az olvasó számára. A Bibliai tantételek kézikönyve úgy mutatja be a bibliai igazságokat, amint azok a Szentírásban megtalálhatók. A könyv tükrözi a Hetednapi Adventista Egyház, valamint a szerző hitvallását: „A Biblia, csakis a Biblia!”

– Szász Ernő lelkipásztor

ÚJ KEZDET

„Kezdetben vala az Ige, és az Ige vala az Istennél, és Isten vala az Ige.
Ez kezdetben az Istennél vala. Minden ő általa lett
és nála nélkül semmi sem lett, ami lett. Ő benne vala az élet,
és az élet vala az emberek világossága.”
– Jn 1:1-4

A tökéletesség, a teremtés harmóniája az Ige erejéből származik. Az Ige képes a semmiből grandiózus szerkezeteket létrehozni. Az Ige az eredeti, nem kölcsönvett ÉLET. Az Ige az egyetlen megújító, egészséget biztosító tényező az ember számára.

A mennyei lények teljes erőbedobással dolgoznak az ember helyreállítása érdekében. A mennyei eszköztárból semmi sem hiányzik, és nem marad kihasználatlanul ebben a kegyetlen küzdelemben, amelyben az ember jóléte, egészsége és ÉLETE folyamatos ostrom alatt áll.

Az isteni erőfeszítéssel, mellyel az örökkévalóságig szeretné megőrizni ezt a drága kincset, az emberi ÉLETET, éles ellentétben áll az étellel és az egészséggel kapcsolatos emberi felfogás. Küzdelmünk a testi, lelki egészségért és ÉLETÉRT sok esetben szervezetlen, hatástalan, görcsös, hiányzik belőle az elszántság és a stratégiai kiegyensúlyozottság.

„Hogy az ember nagyon magasról sülyedt le, azt legjobban az a tény bizonyítja, hogy olyan sokba kerül oda visszajutni. A visszaút lépésről lépésre és óráról órára vívott kemény küzdelemmel tehető csak meg. Egy elhamarkodott, óvatlan lépéssel egyetlen pillanat alatt a gonosz hatalmába kerülhetünk; de hogy lépéjük bilincseit, és szentebb életre jussunk, kevés ahhoz egy pillanat. Az elhatározás megszülethetett, a munka elkezdődhetett, de bevégzése erőfeszítést, időt, kitartást, türelmet és áldozatot követel” (Ellen G. White: *A nagy Orvos lábnyomán*, 452. o.).

A mai, végidei, profetikusi időben az advent egyházhoz intézett ünnepélyes isteni parancs megújulást és tetteket vár el: „És legyetek nékem szentek, mert én, az Úr, szent vagyok, aki kiválasztottalak titeket a népek közül, hogy enyéim legyetek” (3Móz 20:26).

„A keresztyény élet harc és menetelés. Ebben a csatában nem lehet lazítani. Állandó és kitartó erőfeszítéseket kell tenni. Csak szakadatlan igyekezet árán arathatunk győzelmet győzelemre Sátán kísértésein. A keresztyény feddhetetlenségre törhetetlen igyekezettel kell eljutnunk, és azt megfeszített akarattal őriznünk. Kemény, kitartó erőfeszítés nélkül senki sem jut magasabbra. Mindenkinnek meg kell küzdenie az eredményért. Senki más nem vívhatja meg a mi csatánkat. Egyénileg vagyunk felelősek a harc kimeneteléért. Ha Noé, Jób és Dániel ma élne, saját, igaz életükkel még ők sem menthetnék meg sem fiukat, sem leányukat” (Ellen G. White: *A nagy Orvos lábnyomán*, 453. o.).

Olyan társadalomban, amelyben a különböző értékrendszerek egymással versengve próbálják alakítani az életünket, a társadalmi normák pedig a legtöbb esetben nem tisztelik a Biblia egészségre vonatkozó irányvonalait, a szentség felelősségét és az egészséges életmódra való felhívást, a családra és az egyházra hatalmas, mindent eldöntő felelősség hárul.

A Főparancsnok, aki által „teremtettet minden”, az új missziós évben arra hív el bennünket, hogy újból tanúsítsunk fontosságot az egészséges életre való felhívásnak, és nem csüggedve el a korábbi kudarcok miatt, bátran és

TARTALOM

3 Vezércikk

Dr. Ana-Maria Zanfir
Új kezdet

5 Egészség

Dr. Ana-Maria Zanfir
Egészségre teremtve

8 Elmélkedés

Dr. Ștefan Radu
Győztesek (I)

10 Lelkiség

Dr. Dan Constantinescu
Kicsoda Pál? (I)

12 Elmélkedés

Dr. Traian Aldea
Egy rendszer vége

15 Hitvédelem

Dr. Ősz-Farkas Ernő
Evangelium-rablók

18 ADRA

Gabriela Istrate
A jószág álmokat vált valóra

20 Oktatás

Emanuel Sălăgean
Az adventista oktatásra vonatkozó
jelenvaló igazság (VI)
A szolgálat a profittal szemben (II)

22 Hitelvek

Emilian Niculescu
Az isteni ítélet, ahogy a Szentírás
bemutatja azt (V)
Összeáll a kép

25 Archeológia

Dr. Tokics Imre
Az áldás és békesség ígérete Jeruzsá-
lem múltjában: Keteř Hinnom

28 Teológia

Florin Lăiu
Az ihletés teológiájának dilemmái (II)

31 Gyermekoldala

Alina Chirileanu
Egy üzenet a számokra!

férfiasan emeljük fel a tekintetünket, és hódítjuk vissza az elveszített harc vonalakat. „Mert tudom róla, hogy megparancsolja az ő fiainak és az ő háza népének őtána, hogy megőrizték az Úrnak útját, igazságot és törvényt tévén, hogy beteljesítse az Úr Ábrahámot, amit szólott felőle” (1Móz 18:19).

Ábrahám az isteni törvény elvei szerint nevelte a gyermekeit és a családját. Tanításainak saját tapasztalatai adtak erőt, és az ÉLET hirdetésére kifejtett erőteljes befolyása a családon kívülre is kiterjedt. „Mindig oltárt épített ott, ahol felverte sátorát; reggel és este áldozatra hívta össze egész táborát. Amikor sátorát lebontotta, az oltár ottmaradt. Az elkövetkező években Ábrahámotól tanult kószáló kananeusok közül, aki eljutott az oltárhoz, tudta, ki volt ott előtte; és amikor felverte sátorát, kijavította az oltárt, és imádta ott az élő Istent” (Ellen G. White: *Pátriárkák és próféták*, 128. o.).

A szülők és a gyülekezet által tiszteletben tartott egészséges életmód elvei, ha gondosan el van-

nak hintve az gyermekek elméjében, számos nehézségtől és szenvedéstől óvhatják meg őket, sőt mi több, méltó katonákká válhatnak a győzteseknek felkínált mennyei jutalomért folytatott harcban.

Régóta küzdesz egy egészségtelen szokással? Úgy érzed, hogy ebben a harcban egyedül maradtál? Elkésérít a túlságosan sok kudarc, belül azonban mégis úgy érzed, hogy Isten ennél sokkal többet vár el tőled? Tudod, hogy változtatnod kellene, de mintha sosem érkezne el a megfelelő idő? Ez az idő MOST van: „*Hanem intsétek egymást minden napon, míg tart a ma, hogy egyikőtök se keményíttessék meg a bűnnek csalárdsága által: Mert részeseivé lettünk Krisztusnak, ha ugyan az elkezdett bizodalmat mindvégig erősen megtartjuk. E mondás szerint: Ma, ha az ő szavát halljátok, meg ne keményítsétek a ti szíveiteket, mint az elkecsereledéskor*” (Zsid 3:13-15). ■

Dr. Ana-Maria Zanfír, igazgató, Egészségügyi Osztály,
Romániai Unió

EGÉSZSÉGRE TEREMTVE

Az egészség megőrzése és a minőségi élet nagy leckéit kifejezett lelkiismeretességgel és szigorral maga Isten adta számunkra. Meghívunk, hogy tegyünk egy időutazást a múltba, az emberiség történelmének legtávolabbi mérföldkövéhez, a teremtéshez. Az ember teremtésével egy időben Isten az egészséges élethez szükséges alapszabályokat is lefektette.

Kezdetben teremté Isten – e szavak jelölik létezésünk kezdetét. Ismerjük a bibliai leírást. Csodálatos, szép és hatalmas események vannak leírva tömören, kevés szemléltetéssel fűszerezve, melyek során meg lett teremtve az emberi létezéshez szükséges ideális környezet. A Földön immár világosság lett, a légkör, a vizek és a szárazföld, az égistetek, az élőlények, vagyis minden tökéletesen, a maga számára megalkotott szabályok alapján működött. És... látá Isten, hogy minden igen JÓ:

A Teremtés könyvében le van írva, miként teremtette Isten az embert az Ő képére és hasonlatosságára: „*És monda Isten: Teremtsünk embert a mi képünkre és hasonlatosságunkra; és uralkodjék a tenger halain, az ég madarain, a barmokon, mind az egész földön, és a földön csúszó-mászó mindenféle állatokon. Teremté tehát az Isten az embert az ő képére, Isten képére teremté őt: férfivá és asszonnyá teremté őket*” (1Móz 26-27).

Isten szándékosan teremtette az embert a többi teremtménytől teljesen eltérő módon. Figyeljük meg Őt, ahogy lehajol, megérinti a föld porát, formálni kezdi a mennyei parancsára váró, egymáshoz tökéletesen kapcsolódó szerveket, majd isteni csókkal illeti és az élet leheletét leheli belé, aminek eredményeképpen ÉLETRE KEL az, akit ma EMBER néven ismerünk. Szoros és mély kapcsolat alakult ki ezáltal a Teremtő és az Ő képére és hasonlatosságára teremtett ember között.

A szeretet, a bölcsesség és a képzelőerő ilyen mértékű befektetése nyomán mit vár el Isten az embertől?

A választ Mózes ötödik könyvében találjuk meg: „*Halld Izráel: az Úr, a mi Istenünk, egy Úr! Szeressed azért az Urat, a te Istenedet teljes szíved-*

ből, teljes lelkedből és teljes erődből. És ez igék, amelyeket e mai napon parancsolok néked, legyenek a te szívedben. És gyakoroldj ezekben a te fiaidat, és szólj ezekről, mikor a te házádban ülsz, vagy mikor úton jársz, és mikor lefekszel, és mikor felkelsz. És kössed azokat a te kezedre jegyül, és legyenek homlokkötőül a te szemeid között. És írd fel azokat a te házádnak ajtófeleire, és a te kapuidra” (5Móz 6:4-9).

Isten azt akarja, hogy az ember és egész háza népe jól és boldogan éljen. Ehhez azonban kölcsönös szeretet és tisztelet szükséges, amely egy olyan társas kapcsolatban mutatkozik meg, amely mozgásba hozza mind a testet, mind a lelket, vagyis az ember testi, lelki, értelmi és érzelmi erőit. Ha ezt a társas kapcsolatot az ember tiszteletben tartotta volna, egyre inkább kirajzolódott volna benne Isten képmása.

A Prófétaág Lelkének írásaiban ennek a kapcsolatnak a plasztikus megfogalmazását találjuk.

„Az Ő célja az volt, hogy minél tovább él, annál teljesebben tükrözze vissza Teremtője dicsőségét. Minden adottsága képes volt a fejlődésre, befogadóképessége és ereje a folyamatos növekedésre. Hatalmas távlatok álltak rendelkezésre, dicsőséges területek vártak felfedezésre. A látható világegyetem titkai, »a tökéletes tudás csodái« (Jób 37:15) hívogatták az embert a nagy felfedezésekre. Csodálatos kiváltsága volt, hogy szemtől szemben, szívtől szívig beszélgethessen Teremtőjével. Ha hűséges maradt volna Istenhez, mindez örökre az övé maradhatott volna” (Ellen G. White: Nevelés, 15. o.).

Életünk minősége egyenesen arányos azzal az idővel, amit Istenre fordítunk, és azzal a szeretettel, amellyel az isteni szeretetre válaszolunk. Az Isten iránti szeretet a parancsolatok megtartását jelenti. Ézsaiás próféta lelki tapasztalata szerint Isten megértésének legfontosabb eszköze az Ő törvénye szépségének és örökkévalóságának szemlélése. „Az Úr igazságáért azt akarta, hogy a törvényt naggyá teszi és dicsőségesé” (Ésa 42:21).

A törvényre általában úgy tekintünk, mint ami szabályozza az élet lelki, társadalmi, gazdasági és ökológiai vetületeit, és célja jó kapcsolatok kialakítása ember és Isten, ember és természet között, vagy egy bizonyos közösség tagjai között – kezdve a családtól egészen a legzsúfoltabb városi közösségig.

**AZ EGÉSZSÉG
KÖVETEI
ANA-MARIA
ZANFIR**

**ÉLETÜNK MINŐSÉGE
EGYENESEN ARÁNYOS
AZZAL AZ IDŐVEL, AMIT
ISTENRE FORDÍTUNK,
ÉS AZZAL A SZERE-
TETTEL, AMELLYEL AZ
ISTENI SZERETETRE
VÁLASZOLUNK.**

Anélkül, hogy tagadnánk a törvény emberiségre vonatkozó vallási, gazdasági vagy társadalompolitikai dimenzióit, vagy épp a különböző emberi hajlamok harmonizációjának bonyolultságát, kijelenthetjük, hogy saját lényünk – testünk és lelkünk – a maga egyediségében és többszörös értékében Isten különleges figyelmének középpontjában áll. Dávid, látva önmagát és a lényét uraló csodálatos törvényszerűségeket, gyönyörű valóságban ismeri el a mennyei szeretet közvetlen beavatkozását az ember életébe. *„Magasztallak, hogy csodálatosan megkülönböztettél. Csodálatosak a te cselekedeteid! És jól tudja ezt az én lelkem”* (Zsolt 139:14). *Megfigyelései azonban itt nem érnek véget: „Bizony te alkottad veséimet, te takargattál engem anyám méhében... Nem volt elrejtve előttem az én csontom, mikor titokban formáltattam és idomítottam, mintegy a föld mélyében. Látták szemeid az én alaktalan testemet, és könyvedben ezek mind be voltak írva: a napok is, amelyeken formáltatni fognak; holott egy sem volt még meg közülük”* (Zsolt 139:13,15-16).

Isten nem csak teremtője az embernek, hanem több annál: teremtményei iránti szeretetének kifejezéseként emberi testet öltött, emberi testben támadt fel, meggyógyította az emberi testet, továbbá a tanítványokat és az egyházat felhatalmazta az emberi test gyógyítására. És mindezeket túl, végül Ő az, aki újjá fogja teremteni az emberi testet: *„Mikor pedig ez a romlandó test romolhatatlanságba öltözik, és e halandó halhatatlanságba öltözik”* (1Kor 15:54).

Noha az ember egyedi, arra lett teremtve, hogy egy egységes egésznek legyen a része. A szükségletét tudatosan érző Ádám a Teremtő kezéből kapta Évát. Ez volt az a pillanat, amikor Isten megalapította a házasság intézményét férfi és nő között, hogy az így kialakuló testi egység az isteni képmás teljes kifejeződése legyen. Ezen intézmény elleni bármilyen próbálkozás közvetlenül Isten képmását próbálja megsemmisíteni az emberben, és a Teremtő elleni támadásnak minősül.

Éva megteremtése után már közösségről beszélhetünk. Ezek után az egészséges élet érdekében több tényezőt kellett egyensúlyban tartani. A közösség jóléte az egyén jólététől függ, és fordítva.

A bűn megszakította az ember kapcsolatát Istennel és embertársával, vagyis tönkretette a tökéletes belső állandóságot. Ennek következményeként a gyógyuláshoz testi, mentális, érzelmi, társadalmi, de legfőképpen lelki helyreállítás vált szükségessé. Újjá kell teremteni az emberben Isten képmását. Ezért van az, hogy a Mk 5. fejezetében leírt történetben az évek óta beteg asszony hittal közelített a Megváltóhoz, hogy megérintse Őt, és nem csak ő, hanem sok hozzá hasonló beteg megértésre, gyógyulásra lett, sőt mi több, üdvösséget nyert: *„Leányom, a te hited megtartott téged. Eredj el békével, és gyógyulj meg a te bajodból”* (Mk 5:34). Ne feledjük, hogy e szavak egy olyan asszonyhoz szóltak, aki már átélte a gyógyulást, viszont még mindig szüksége volt arra, hogy teljes mértékben megértse a gyógyító folyamat természetét és azt, hogy Istenben kell maradnia. Ugyanerre van szükségünk nekünk is, ha gyógyulásra vagy egészséges életre vágyunk.

Noha a gyógyulás egyéni, csak a közösségbe integrálódva lehet teljes. A gadarénusok földjén meggyógyított ördögösök

mindenáron Jézussal akartak maradni, mégis vissza lettek küldve a közösségükbe, egyfelől azért, hogy tegyenek bizonyosságot, de főleg azért a számos esetben megerősítést nyert elvért, mely szerint az egészség csupán másokkal megosztva lehet teljes.

Az emberi lét egyensúlyának megőrzésében különösen fontos tényező mind az egyén, mind a közösség. Akár az egyiket, akár a másikat veszítjük el, lényegében emberi voltunkat veszítjük el, ami sokkal nagyobb veszteség a gyógyulás lehetőségének elvesztésénél.

Isten az egyházat a különböző ajándékok mellett a gyógyítás ajándékával is felruházta. Azt a küldetést bízta rá, hogy legyen a gyógyítás közössége, tagjai pedig legyenek az egészséges élet követői, a romlások építői, és a világban élőkkel való kapcsolattartás eszközei.

Az egyház mindig is egy misszióközpont volt, ugyanakkor az egészség, a gyógyítás, a közösség és a keresztyén azonosság formálásának központja is. Krisztus ilyen egyházat alapított az apostolok és az első vezetők által, és ugyanezt várja el az utolsó nemzedék egyházától is, bármennyire is próbálják egyesek a Laodiceához intézett, lágymelegségről szóló üzenet metaforikus magyarázataival foltoztatni a közepszerűségüket. A mennyei együtt arra vágyunk, hogy egyházunk a béke helyévé váljon, ezért az Úr Jézus Krisztus nevében meghívjuk, hogy lelkesedjetez ezért az örök elhívatásért, és mindannyian örömmel és szorgos kézzel járjunk hozzá ennek építéséhez.

A gyógyítás, az egészséges élet hirdetésének munkája nem csak azokra lett bízva, akik az egészségügyben dolgoznak, vagy akik különleges elhívatást kaptak. Isten nem kezeli felületesen ezt a kérdést. A mennyei vezetés árulóként tekint az egyház azon tagjaira, akik elhanyagolják a gyógyítás munkáját. A végső ítélet leírásában, a föld lakói – az Üdvözítő jobb és bal keze felől állók – jól ismert szétválasztásában találjuk meg az önzetlen cselekedeteket, amelyek közé tartoznak közvetlenül az egészséggel kapcsolatos elemi szükségletek is: *„Éheztem, és ennem adtatok; szomjúhoztam, és innom adtatok; mezítelen voltam, és felruháztatok; beteg voltam, és meglátogattatok”* (Mt 25:31-46).

Isten kifejezett komolysággal figyel az, hogy miként ápoljuk, gyógyítjuk a körülöttünk élőket. Megígérte, hogy nem csak a gyógyításban részesült személyt fogja megáldani egészséggel, hanem azt is, aki felkínálja a gyógyulást. A gyógyítás ajándékát azért adta népének, hogy eljussanak arra az egységre, amelyért Jézus is imádkozott (Jn 17:21-23).

Szintén a Szentírásban találjuk meg azokat az elveket, amelyeket az egyháznak gyakorlatba kell ültetnie annak érdekében, hogy minden tag a körülötte élőkért végzett gyógyító missziómunka aktív részese lehessen. Elsősorban meg kell értenünk, hogy a pénzért, anyagi javakért felkínált gyógyítás sosem fog elegendőt tenni a misszió, a testi-egység és az igazi gyógyítás céljának. A közvetlenül Istentől kapott ajándékot, a gyógyítás ajándékát ingyen kell felkínálni az embereknek. Sőt, mi több, a gyógyítást felkínáló személynek mély hálát kell éreznie, és el kell ismernie, hogy minden, amit tesz, kimondottan Isten közbelépésének köszönhető. A közösség csak ilyen esetben dicsóíthatja a Nagy Orvost, Aki így általuk munkálkodik, a meggyógyult személy csak így fogja megérteni, hogy őt lényegében Isten gyógyította meg. Az ember ne tulajdonítsa magának a gyógyulást vagy a bekövetkező változásokat.

Az orvosi missziómunka egy másik fontos tényezője az isteni akarat tiszteletben tartása a közösségen belül. Ez az Isten által előírt törvények ismeretét és alkalmazását feltételezi: megelőzést, kezeléseket és rehabilitációt. Némely esetben Isten az imáinkra válaszként az általunk ismert törvényszerűségeken túli csodálatos gyógyulást ad. A természetfeletti jelenségeket ne próbáljuk meg közönséges eseményekként bemutatni. Jézus nyálból készített sárral adta vissza egy vak ember szeme világát, de nem hiszem, hogy az eset óta

mások is megpróbálták ezt a gyógymódot alkalmazni. Naámán hétszer mártózott meg a Jordán vizében és meggyógyult, de szintén a természetfeletti gyógyítás kifejezéséeként, nem pedig a Jordán vizének különleges hatására.

Ezeket az eseteket össze kell vetni olyan más bibliai leírásokkal, amelyek során Isten az egészséget a korábban kiadott rendelkezések tiszteletben tartásához köti. A Bírak könyvében Sámson édesanyját különleges egészségügyi szabályok betartására utasította: „*Ne igyál se bort, se más részegítő italt, és ne egyél semmi tisztátalant!*” (Bír 13:4). Ezeket az utasításokat mindenkinek be kellene tartania, annál inkább a terhes asszonyoknak. Bárhogya is történjék, a szenvedő ember figyelmét minden esetben a Teremtőre kell irányítani, nem pedig arra, aki közbenjárt a gyógyulása érdekében. Csak ekkor kerül az egyház egy lépéssel még közelebb az egységhez, és ő maga is akkor gyógyul meg.

Térjünk vissza Édenbe. Ott találjuk a bűnös, irányt vesztett és elvesztett Ádámot és Évát. De ott van Isten is, aki lejött, hogy helyreállítsa az elbukott emberi testet, és irányvonalakat tűzzön ki. „*És az én népemet tanítsák, hogy mi a különbség szent és köz között, és a tisztátalan és tiszta között való különbséget ismertessék meg velük*” (Ez 44:23).

Az egészség kérdésének érintése minden esetben ezzel a lépéssel, vagyis, a körülmények mennyei érték szerinti megértésével kezdődik. Meg kell tanulni bölcsen viszonyulni mindahhoz, ami szent, tiszta és egészséges, és nem szabad tisztátalan dolgokat fogyasztani sem a társadalom, sem a család nyomására. Nagy vonalakban megállapíthatjuk, hogy jelen pillanatban a nagy rendszerellenes mozgalmak idejében élünk, és az általunk érintett kérdéskörre vonatkozóan az az általános tendencia, hogy semmi sem szentségtelen vagy tisztátalan. Ilyen körülmények között, ha azt akarjuk, hogy az egészség visszaszerzését hirdető üzenetünk hatékony legyen, teljes mértékben meg kell értenünk a bűn természetét és szörnyű hatásait, valamint a tiszta és tisztátalan, szent és szentségtelen közötti nagy félreértés közvetlen hatásait az emberi szervezetre.

A 42. fejezetben Ézsaiás próféta Izrael népének kevésbé előnyös állapotát írja le: „*De e nép kirabolgatott és eltapodtatott, bilincsbe verve tömlöcbe mindnyájan, és fogházakban rejtettek el, prédává lettek és nincs szabadító; ragadománnyá lettek és nincsen, aki mondaná: add vissza! Ki veszi ezt közületek fülébe? Aki figyelne és hallgatna ezután!*” (Ésa 42:22-23).

Rámutat arra, hogy e törvények kifejezésén túl ott van az, ami bekövetkezhet a bűn és az engedetlenség következményeként, és elhangzik a figyelmeztetés is, hogy ha nem történik változás, ez az állapot megismétlődhet: „*Ki veszi ezt közületek fülébe? Aki figyelne és hallgatna ezután!*” (23. v.).

Dániel próféta üzenete korszakokon átívelve jut el ma hozzánk: „*Azért, oh király, az én tanácsom tessék néked, és vétkeidről igazság által szabadulj és a te hamisságaidtól a szegényekhez való irgalmasság által. Így talán tartós lesz a békességed*” (Dán 4:24). ■

GYŐZTESEK (I)

Avilágmindenségben évezredek óta ádáz küzdelem, az elvek háborúja zajlik a jó és a gonosz, az igazság és a hazugság, a világosság és a sötétség, Isten és Sátán között. Sátán a világosság anyaga, kerub, fényes hajnalcsillag, az angyalok fejedelme volt. Isten a többi értelmes lénnel együtt teremtette őt, és megtisztelő, kiváltságos beosztást adott neki Isten trónusa mellett, mint „felkent oltalmazó Kerub” (Ez 28:14; lásd: Ésa 14:12-15; Ez 28:11-19).

Ez a főangyal isteni rangot merészelt követelni magának, elenséges propagandát folytatott a Teremtő ellen, aminek következtében „lőn az égben viaskodás” (Jel 12:7-9). Az angyalok egyharmadát sikerült lázadásra késztetnie az isteni uralom ellen, ám a lázadókat legyőzték, és a mennyből levetették a földre (Jel 12:3-5, 9). „A nagy sárkány, ama régi kígyó, aki nevezetik ördögnek és a Sátánnak” (9. v.), elcsábította a föld első lakóit, Ádámot és Évát, s a Föld átkozott bolygóvá változott. Nem csak az általános küzdelem részesévé vált, hanem a mennyei háborút kirobbantó csalo befolyása alá is került.

Miközben a földönkívüli világok Isten és az igazság oldalán vesznek részt ebben az általános összetűzésben, bolygónkon másképp állnak a dolgok. Itt kialakultak a táborok: akik elfogadják a megváltási tervet, amely az Emberré lett, majd a golgotai keresztre feszített Isten Fiának áldozata révén valósul meg, azok Isten katonái; akik viszont elutasítják az üdvösséget, Isten ellenségei, és a gonoszság katonái közé sorolhatók.

A világegyetem többi részétől eltérően az évezredek óta tartó és általánossá váló konfliktus nem csupán egy hidegháború, hanem erőszakos formában is megnyilvánuló harc: kegyetlen üldöztetések érik az igazság hirdetőit, ugyanakkor durva ellenségeskedés alakul ki az emberek között, pusztító háborúk dúlnak, egyéni vagy tömeges gyilkosságokat, terrorista akciókat követnek el az emberek.

Lesz-e valaha vége ennek a háborúnak? Természetesen lesz! Amikor Krisztus a kereszten közvetlenül a halála előtt kijelentette: „Elvégeztetett!” (Jn 19:30), egyben a háború végét is kihirdette. Azóta Sátán gerillaháborút folytat, így próbálja menteni a birodalmát.

A golgotai „Elvégeztetett” nemsokára véglegessé válik, amikor majd elpusztul az egyetemes háború kirobbantója.

„A békességnek Istene megrontja a Sátánt a ti lábaitok alatt hamar” (Róm 16:20).

„És az ördög, aki elhitette őket, vetteték a tűz és kénkö távába” (Jel 20:10).

„Elvesztélek, te oltalmazó kerub, a tüzes kövek közül” (Ez 28:16).

„... Azért tüzet hoztam ki belsődből, ez emésztett meg téged; és tevélek hamuvá a földön mindenek láttára, akik reád néznek... s többé örökké nem leszel!” (Ez 28:18-19).

A háború tehát egyszer véget ér, egyfelől a jóság, a világosság és az igazság győzelmével, azok elpusztításával, akik elfogadták és terjesztették a gonosztságot, a sötétséget és a hazugságot, másfelől pedig azoknak a boldog túlélésével, akik Isten és mennyei szövetségesei oldalán harcoltak. Áldott legyen az Úr ezért a csodálatos végkifejletért! Ámen!!!

Jelenések könyvének 2. és 3. fejezete szerint Krisztus felhatalmazta az apostolt, hogy írjon üzenetet a Kis-Ázsiában levő hét gyülekezethez, amelyek a későbbiekben Jézus Krisztus egyházának az előképeiként szolgálnak egészen az evangélium hirdetésének befejezéséig. Néhány kivétellel ezek a fejezetek jellemzést, dicséretet, fedést, elhívást és ígéreteket tartalmaznak.

Íme, az ígérek:

(1) **Efézus:** „A győzedelmesnek enni adok az élet fájáról, amely az Isten paradicsomának közepette van” (Jel 2:7).

(2) **Smirna:** „Aki győz, annak nem árt a második halál” (11. v.).

(3) **Pergámum:** „A győzedelmesnek enni adok az elrejtett mannából, és adok annak fehér kövecskét, és a kövecskén új írott nevet, amelyet senki nem tud, csak az, aki kapja” (17. v.).

(4) **Thiatira:** „És aki győz, és aki mindvégig megőrzi az én cselekedeteimet, annak hatalmat adok a pogányokon; és uralkodik rajtuk vasveszővel, mint a fazekas edényei széttörtetnek; amiképpen én is vettem az én Atyámtól: és adom annak a hajnalcsillagot” (26-28. v.).

(5) **Sárdis:** „Aki győz, az fehér ruhákba öltözik; és nem törölöm ki annak nevét az élet könyvből, és vallást teszek annak nevével az én Atyám előtt és az ő angyalai előtt” (Jel 3:5).

(6) **Filadelfia:** „Aki győz, oszloppá teszem azt az én Istenem templomában, és többé onnét ki nem jő; és felírom ő reá az én Istenemnek nevét, és az én Istenem városának nevét, az új Jeruzsálemét, amely az égből száll alá az én Istenemtől, és az én új nevemet” (12. v.).

(7) **Laodicea:** „Aki győz, megadom annak, hogy az én királyi székembe üljön velem, amint én is győztem és ültem az én Atyámmal az ő királyi székében” (21. v.).

Csodálatos ígéretek! Isten dicsőséges kilátásokat készített elő gyermekei számára: jogot ahhoz, hogy az élet fájáról együnk, halhatatlanságot nyerjünk, jogot ennünk az elrejtett mannából, és új, az élet könyvébe beírt nevet kapunk, előjogot ahhoz, hogy az örökkévalóságon át oszlopai legyünk Isten templomának, jogot Isten és Krisztus nevéhez és Krisztus királyi székéhez.

Kell ennél több? Mit tehetne még Isten az üdvözültekért, és mit nem tenne meg értünk? „Krisztus ti köztetek van, a dicsőségnek ama reménysége” (Kol 1:27) – írta Pál apostol. Ha Krisztus bennünk lakozik, a dicsőség összes megnyilvánulásában részesülhetünk.

Szeretném felhívni a figyelmet egy különösen fontos, központi, meghatározó kérdésre: Kinek is vannak félretéve a gyülekezeteknek adott ígéretek Jel 2. és 3. fejezetében? Minden ígélet egy-egy feltétellel kezdődik: „Aki győz...” Egyetlen ígélet sem szól a legyőzetteknek. Egyetlen legyőzött ember sem jut a mennybe.

Jézus ígéletet tett a zsidóknak: „És megismertek az igazságot, és az igazság szabadokká tesz titeket”, ám ez nem tetszett nekik: „Ábrahám magva vagyunk, és nem szolgáltunk soha senkinek: mi módon mondod te, hogy szabadokká leszte?” (Jn 8:32-33). Jézus elmagyarázta, hogy mire van szükségük a szabadsághoz: „Bizony, bizony mondom néktek, hogy mindaz, aki bűnt cselekszik, szolgálja a bűnnek” (34. v.). Péter apostol, aki maga is hallotta Jézus e szavait, átvette és kibővítette az üzenetet: „Szabadságot ígervén azoknak, holott ők maguk a romlottság szolgálai; mert akit valaki legyőzött, az annak szolgájává lett” (2Pt 2:19).

Mi, emberek vagy a bűn szolgálai leszünk és elveszünk, vagy a Megváltó tesz szabadokká bennünket, és akkor üdvösséget nyerünk. Nincs harmadik lehetőség: vagy győztesek, vagy legyőzöttek leszünk. De miben győztesek? A nagy küzdelem ránk eső részében. A sötétség fejedelmével szembeni álláspontunkban: „Engedelmeskedjtek azért az Istennek; álljatok ellene az ördögnek,

és elfut tőletek” (Jak 4:7). Feltámadása után Krisztus a Galileai-tenger partján így szólt Simon Péterhez: „Te kövess engem!” (Jn 21:22).

A Profétaság Lelke a következőképpen magyarázza ezt az elhívást: „Péter számára ezek a szavak: »Kövess engem!« tele volt tanítással. Krisztus nemcsak halálára vonatkozólag, hanem élete minden lépésére nézve is leckét adott neki ezzel a két szóval. Eddig Péter hajlott arra, hogy függetlenül cselekedjék. Megpróbálta megtervezni Isten munkáját ahelyett, hogy megvárta volna Isten tervének kinyilatkoztatását, és követte volna azt. Semmit nem nyerhetett azonban azzal, hogy előresietett és nem várta meg, míg Isten közli vele tervét. Jézus ezt parancsolja neki: »Kövess engem!«. Ne rohanj elé! Ne, mert akkor nem kell majd magányosan, egyedül összetalálkoznod Sátán seregével. Engedd, hogy én menjek előtted! Engedd, mert akkor nem győz majd le téged az ellenség!” (Ellen G. White, *Jézus élete*, 816. o.)

Ez a nagy kérdés: legyőzni Sátánt, vagy legyőzetni Sátántól? A győzelemre egyetlen biztos, isteni megoldás létezik, amelytől teljes mértékben függ a földi és az örök élet: „És ők legyőzték azt a Bárány véreért, és az ő bizonyágtételüknek beszédéért; és az ő életüket nem kímélték mind halálig” (Jel 12:11). A „Bárány vére” a védelmi eszköz, a pajzs az ellenség támadásaival szemben. A „bizonyágtételüknek beszéde” pedig a Sátán legyőzéséhez szükséges támadási eszköz. Ne hagyatkozzunk elbukott természetünkre, mert elcsüggedünk, védtelenné válunk és elveszünk. „Mert tudom, hogy nem lakik én bennem, azaz a testemben jó; mert az akarás megvan bennem, de a jó véghezvitelét nem találom. Mert nem a jót cselekszem, amelyet akarok; hanem a gonoszt, amelyet nem akarok. Ha pedig én azt cselekszem, amit nem akarok, nem én művelem már azt, hanem a bennem lakozó bűn. Megtalálom azért magamban, ki a jót akarom cselekedni, ezt a törvényt, hogy a bűn megvan bennem” (Róm 7:18-21).

Látjátok az ellentétet, a küzdelmet, a háborút? A jót akarom cselekedni, mégis a gonoszt cselekszem, mert a gonosz bennem lakozik. Íme, a jó és gonosz közt dúló háború, ugyanaz az egyetemes háború, amelyről eddig beszéltünk. És íme, az ellentét: „Mert gyönyörködöm az Isten törvényében a belső ember szerint; de látok egy másik törvényt az én tagjaiban, mely ellenkezik az elmém törvényével, és engem rabul ad a bűn törvényének, mely van az én tagjaiban” (22-23. v.).

De van reménység, van szabadulás: „Hálát adok Istennek a mi Urunk Jézus Krisztus által” (25. v.). Pontosabban: „De hála az Istennek, aki a diadalmat adja nekünk a mi Urunk Jézus Krisztus által” (1Kor 15:57). Ámen! ■

**A BÁRÁNY
VÉRE
STEFAN
RADU**

**EZ A NAGY KÉRDÉS:
LEGYŐZNI SÁTÁNT,
VAGY LEGYŐZETNI
SÁTÁNTÓL? A „BÁRÁNY
VÉRE” A VÉDELMI
ESZKÖZ, A PAJZS AZ
ELLENSÉG TÁMADÁ-
SAIVAL SZEMBEN.**

KICSODA PÁL? (I)

A hagyománytisztelő keresztény egyházak szent jelzővel illetik Pált. Hatalmas egyházi építmények viselik a nevét, legyen szó nyugati fővárosok impozáns székesegyházairól, vagy számos keleti templomról (ebben az előjogban általában Péter apostollal osztozik). Egy turisztikai cég is felhasználta a nevét: „Pál apostol nyomdokain” cím alatt kínál körutazást.

Megjegyzendő, hogy egy adott pillanatban Pál maga is oda-jut, hogy a korinthusi keresztényeknek felteszi ezt az önmagára vonatkozó kérdést: *Kicsoda Pál?*

Pál – a tudós teológus

Ha figyelembe vesszük a héber oktatás sajátosságait a kereszténység első századában, kijelenthetjük, hogy Pálnak teológiai végzettsége volt, de lehet, hogy akár mesteri fokozatot is végzett. Sőt, mi több, az akkori leghíresebb rabbinikus intézményben, Gamáliel iskolájában tanult. Erről ő maga vallott a jeruzsálemi zsidóknak nem sokkal a letartóztatása után: „Gamáliel lábainál taníttattam az atyák törvényének pontosságáért”.¹

I. Gamáliel, akit „idősnek” is neveztek, hogy megkülönböztessék II. Gamálieltől, Hillel unokájától, aki Sammaival együtt azon öt bölcs „pároshoz” (zugot) tartozott, akik továbbadták a szóbeli törvényt (Misnát).² A hilleli iskolát toleránsabbnak és kevésbé törvényeskedőnek tartották a vele szemben álló Sammai iskolájával.

Gamáliel, az igazi rabbinikus „dinasztia” megalapítója, I. Agripa király kortársa volt. Neve a héber Gamliel – „Isten az én jutalmam” – névből ered. A rabbi hagyománya szerint ő volt a Szanhedrin négy elnök-pátriárkájának (*nasi*) egyike, ami azonban nehezen hihető állítás, mivel a templom lerombolásáig a főpap volt a legmagasabb tisztségviselő.³

Mindenesetre a bibliai szöveg rámutat, hogy az egész nép előtt tisztelt törvénytudó⁴ volt, amiért a megtisztelő *Raban* („a mi tanítónk”) nevet viselte, mely megnevezés előkelőbb volt a *Rabi* („az én tanítóm”) megnevezésnél. Gamáliel oly tisztelet övezte, hogy még a Misná is kijelenti róla: „Amikor az idős Gamáliel Raban meghalt, a Tóra dicsősége letűnt, tisztasága és szentsége pedig odaveszett.”⁵

A híres rabbi gyakran gyűjtöttek maguk köré tanulásra vágyó fiatalokat, hogy alaposan megismertessék velük a szövevényes és terjedelmes „szóbeli tant”. A kiképzés az emlékezőtehetség folyamatos és kitartó gyakorlásából állt. A mester több, a törvénnyel kapcsolatos kérdést vetett fel a tanítványoknak, amelyben döntenük kellett, és hagyta, hogy ők válaszoljanak, vagy ha erre nem került sor, akkor ő maga adta meg a választ.

Mindazonáltal a tanítványnak alkalma volt kérdéseket is feltenni mesterének.⁶

A bibliai szövegben a *valakinek a lábainál* kifejezés nem bizonyos beosztásra, hanem inkább tanítványságra utal, bár a szöveggörnyezet arra enged következtetni, hogy mindkét állapotra vonatkozóan értelmezhető. Máskülönbén Dov Slotnick, az Amerikai Zsidó Teológiai Szeminárium professzora rámutatott, hogy a szóbeli törvény pontossága és hitelessége szinte teljes mértékben a mester-tanítvány viszonytól függött: attól az alaposságtól, amivel a mester átadta a törvényt, továbbá a tanítvány tanulási vágyától. Ennek érdekében a tanítványokat arra bátorították, hogy a tudósok lábainál „szomjúhozva szívják magukba azok szavait”.⁷

Pál Gamáliel iskolájában szerzett tudásának ékesszóló bizonyítéka az athéni meghívás, amit az epikurianizmus és a sztoicizmus filozófusai intéztek hozzá, hogy az Aeropáguson (Arieos Pagos), az egyetemi város értelmiségi elitje előtt adja elő tanait.⁸

Pál – az élenjáró farizeus

Pál három bibliaversben, de még Agripa király előtt is vállalja a farizeusok csoportjához (pártjához) való tartozását.⁹

Egy pillanatra tegyük félre a megnevezéshez tapadt pejoratív értelmezést, és figyeljük meg, hogy a történész, Josephus Flavius zsidó szektának nevezi a farizeusi rendet, amelynek a tagjai látszólag másoknál vallásosabbak, és úgy tűnik, a törvényt is sokkal alaposabban magyarázzák.¹⁰

Az idézet kétséget sejtető jellegén (látszólag, úgy tűnik) túl, a farizeusokat és a keresztényeket legalábbis hitalapelvei szintén számos közös elem kötötte össze. Mindkét csoport elismerte a Szentírás tekintélyét, támogatta az igazságot és a világtól való elkülönülést, hitt a feltámadásban és az eljövendő életben.

Igaz, hogy lényeges különbség volt abban, ahogy a tökéletességre jutás módzataira tekintettek. Ráadásul, ahogy a Megváltó is számos alkalommal megfeddte őket, tetteik figyelmen kívül hagyták a törvény legfőbb elveit, miközben előnyben részesítettek valós, apró, de túlértékelt részleteket.¹¹

A kutatók némelyike azt sugallja, hogy farizeusságát Pál az édesapjától örökölte, de az is meg lehet, hogy a gamálieli tanítatása révén lett farizeus, hiszen mestere maga is élenjáró farizeus volt. Kiváló képességű tanítványként természetes volt, hogy Gamáiel nyomdokaiba lép mind hitalapelvei szempontból, mind pedig a nyilvános munkássága terén, és a Szanhedrin tagja lesz.

Meg kell jegyeznünk, hogy vallásának legszűkebb pártjához tartozó farizeusként úgy tűnik, Pál a szektának még a mesterénél is sokkal elvakultabb híve lett. Ez derül ki abból a lelkesedésből, amellyel előkészítette hadjáratait a keresztény egyház ellen.

Őröla olvassuk a Bibliában: *igyekezett ott lenni István kivégzésénél, üldözte a gyülekezetet; házról házra járva tartóztatta le a férfiakat és a nőket, majd börtönbe záratta őket; a fenyegetéstől és öldökléstől lihegve vonult az Úr tanítványai ellen.*¹²

Mindenesetre ha figyelembe vesszük azt, ahogy a Gamálielhez közel álló személyek némelyike hozzájárult a judaizmus jövőjének alakulásához, feltételezhető, hogy ha a tárzusi Saulus továbbra is mestere tanítványa marad, a judaizmus egyik legkiemelkedőbb, előkelő személyiségévé válhatott volna.

Pál – a római állampolgár

Azért időzünk e tulajdonsága mellett, mert bebizonyosodott, hogy neveltetése és lelki tapasztalata mellett állampolgársága fontos támpontot képezett későbbi apostoli tevékenységében. Akkoriban a római állampolgárság különleges értékkel bírt, és az is valószínű, hogy Saulus valamelyest előkelőbb, az átlagosnál gazdagabb családból származott.

A római állampolgárság értékét akkor értjük meg jobban, ha felidézünk a bibliai leírást, amely szerint a birodalmi hadsereg egyik tisztje így vall az apostolnak: „Én nagy összegért vettem meg ezt a polgárjogot.”¹³

A bibliakutatók még nem jutottak egyetértésre arra vonatkozóan, hogy ez a pénzösszeg a birodalom honpolgáira kirott pénzügyi kötelezettségekre vonatkozott, vagy a honpolgárság megszerzéséhez szükséges kiadásokra, vagy csak egyszerűen megvesztegetésre utalt, amely révén a császár bizalmasai az állampolgársággal kereskedve meggazdagodtak.¹⁴

Nem csoda, hogy Pál némi felsőbbrendűségi érzéssel jelenti ki, hogy *én tényleg rómainak szülöttem.*

Állampolgársága biztosította számára azt a jogot, hogy zavar-talanul utazgasson az egész birodalomban, és bizonyos helyzetekben előnyöket élvezzen a hatóságokkal való viszonyában.¹⁵ Ugyanakkor így adódott meg annak a lehetősége is, hogy az evangéliumot a császári városban hirdesse, mivel jog szerint járt neki a császári ítélet.¹⁶

Ezenfelül megfigyelhető, hogy Pál némiképp hűséges maradt szülőhelye, a ciliciai Tárzus iránt. Állampolgári minősége nem csupán azt jelentette, hogy időnként ott is tartózkodott,¹⁷ hanem azt is, hogy ifjúkori tevékenységének vagy épp a családja városért tett szolgálatainak köszönhetően számos polgári előjognak örvendhetett. ■

Dr. Dan Constantinescu, teológus, a gazdaságtudományok doktora

**AZ ÚR
SZOLGÁJA
DAN
CONSTANTINESCU**

**„HÁT KICSODA PÁL ÉS KICSODA
APOLLÓS? CSAK SZOLGÁK,
KIK ÁLTAL HÍVÓKKÉ LETTETEK,
ÉS PEDIG AMINT KINEK-KINEK
AZ ÚR ADTA.”
(1KOR 3:5)**

1. Csel 22:3
2. Geoffrey Wigoder (coord.): *Enciclopedia Iudaismului*, 246. o.
3. A. Edersheim: *The History of the Jewish Nation*, 522. o.
4. Csel 5:34
5. Sotah 9:15, Misná
6. E. Schürer: *A History of Jewish People in the Time of Jesus Christ*
7. Avot 1:4, Misná
8. Csel 17:19-től kezdődően.
9. Csel 23:6 26:5; Fil 3:5.
10. J. Flavius: *The Antiquities of the Jews*
11. T. Aldea: *Povestea smochinului*, 144. o.
12. Csel 8:1, 3; 9:1
13. Csel 22:28
14. *Cambridge Bible for Schools and Colleges*. <http://biblehub.com/commentaries/acts/22-28.htm>
15. Csel 16:38; 22:26
16. Csel 25:11
17. Csel 11:25

EGY RENDSZER VÉGE

Mert a törvény vége Krisztus minden hívőnek igazságára” (Róm 10:4).

„Ha pedig be akarsz menni az életre, tartsd meg a parancsolatokat” (Mt 19:17).

„Ha a ti igazságotok nem több az írástudók és farizeusok igazságánál, semmiképpen sem mehettek be a mennyeknek országába” (Mt 5:20).

„Mert kegyelemből tartattatok meg, hit által; és ez nem töletek van: Isten ajándéka ez” (Ef 2:8).

1. Két megváltási rendszer

A három kulcsszó – vége, törvény és igazság – a következőképpen kerül összhangba egymással: a törvény nem adhat igazságot, feddhetetlenséget, ezért ezt a rendszert nem szabad erőltetni. Az igazság és a feddhetetlenség megszerzéséhez rendelkezésünkre áll Krisztus; „az igaz pedig hitből él”, és nincs szükségünk a törvényre. Krisztus nem jött eltörölni a törvényt, nem a törvény betartásának, hanem a megigazítás törvényeskedő rendszerének vetett végét.

Már az Éden kapujában felmerült a nagy kérdés: hogyan üdvözülhet az ember? Két fő válasz született, mindkettő önmagában helyes és érvényes: a) az isteni parancsolatok és rendeletek betartása; b) Isten ingyen kegyelme.

A **törvények betartását** főleg a rabbinikus judaizmusban hangsúlyozták és gyakorolták. A zsidók vallási címere, a törvény két táblája, minden zsinagóga homlokzatán látható. Vallásuk legalista vallássá vált. Hatszáztizzenhárom törvényből álló terjedelmes törvényrendszert hoztak létre, amelynek rendeltetése magyarázni, alkalmazni és bonyolítani a Tízparancsolatot. Töreksenek betartani a parancsolatokat és a jót cselekedni. Krisztus nem értett egyet a felfogásukkal és az életmódjukkal, ezért így szólt: „Ha a ti igazságotok nem több az írástudók és farizeusok igazságánál, semmiképpen sem mehettek be a mennyeknek országába.”

Jézus Krisztus **kegyelmét** nagyon sok keresztény az üdvösség egyetlen útjaként hirdeti és fogadja el. Közvetlenül a megjelenésük után a keresztények vitába keveredtek a zsidókkal, hangsúlyozták, később pedig dogmaként fogadták el a csupán Jézus Krisztus kegyelme általi üdvösséget. A törvény ellenségeivé váltak, a törvény ellen szóltak és cselekedtek, megváltoztatták és eltörölték a törvényeket. Állításuk szerint Krisztus kegyelme teljesen elégséges, egyébre nincs szükség.

Egy új-protestáns irányzat, a diszpenzacionalizmus hívei szerint Krisztus koráig tartott a törvény időszaka, vagyis addig be kellett tartani a parancsolatokat, ám a kereszttel után erre már nincs szükség. Két különálló és eltérő időszakot neveztek meg: egyfelől a törvény, másfelől pedig a kegyelem időszakát, s eszerint az üdvösség eltérő módon érhető el. Jelenleg a kegyelem felmentése alatt állunk, és nincs szükségünk a törvényre. Állításuk alátámasztásaként számos újszövetségi, különösen Páltól származó szöveget idéznek.

Mi az igazság? Törvény vagy kegyelem által üdvözülünk? Létezik két egymással ellentétes rendszer, az egyik a törvény tiszteletén alapuló ótestamentumi időszakra épül, és van egy újtestamentumi időszak, amely kizárólag Jézus Krisztus kegyelmén alapszik. A diszpenzacionalizmus elvét, vagy inkább a legalista elvet fogadjuk el?

2. Hiányosságok mindkét rendszerben

Mindkét tábor hívei csak az egyik szemüket nyitják ki, és csak az üdvösséget látják. Isten tegnap, ma és örökké ugyanaz, és egyetlen módon üdvözíti az embert. Nincs helye két különálló törvényrendszernek és elvnek. Nehézséget okoz, hogy az emberek még mindig nem értik Istent és a megváltást. Íme, az örök élet nyitja: „Az pedig az örök élet, hogy megismerjenek téged, az egyedül igaz Istent, és akit elküldtél, a Jézus Krisztust” (Jn 17:3).

Az Ótestamentum az áldozati rendszer által nyújtja az egyik legerőteljesebb és legmélyebb kinyilatkoztatást a megváltási tervre vonatkozóan. A szentély „szívét” a frigyláda képezte, amely két részből állt: a) a ládából, amelyben el voltak helyezve a törvény kőtáblái; b) és az engesztelés Fedeléből, vagy a kegyelem trónusából, ahol megnyilatkozott az isteni jelenlét, a Shekina. A zsoltáros kijelenti: „Ó, Isten, a te utad szentséges!” (Zsolt 77:14). A szentség lakhelyén a következőt láthatjuk: „Irgalmasság és hűség összetalálkoznak, igazság és békesség csókolgatják egymást” (Zsolt 85:11). „Igazság és jogosság a te királyi székednek alapja; kegyelem és hűség jár a te orcád előtt” (Zsolt 89:15).

Hol volt együtt az isteni elv e két összetevője, az igazság és a jóság? Egyedül a frigyládanál. Az igazság a törvény kifejezése volt, a jóság pedig a kegyelemé. Ezt az igazságot tökéletesen megértették és hirdették a próféták, a zsoltáírók és a Biblia írói. Ha Isten kegyelme nem avatkozott volna be, Ádám nem hagyhatta volna el Édent, ott halt volna meg; Izrael népe nem ment volna be Kánaánba, mert az aranyborjú mellett veszett volna el; Dávid pedig nem írhatta volna meg a zsoltárait, hanem szörnyű bűne miatt azonnal meg kellett volna halnia.

A próféták kitartottak az üdvösség holisztikus látásmódja mellett, és hirdették, hogy a törvényt és a kegyelmet együtt kell elfogadni. Ékesszóló tanácsot kapunk Mikeás prófétától: „Igazságot cselekedjél, szeressed az irgalmasságot, és alázatosan jársz a te Isteneddel!” (Mik 6:6-8). Mikeás erkölcsi tanítása előtt kritikával illeti a törvényeskedő rendszert, és hangsúlyozza, hogy Isten nem kedveli az áldozatokat és mindazt, ami a Szentélyben zajlik. Íme, még az Ótestamentumban is fellelhető együtt az igazság és a jóság.

Ha a törvény érvényét veszítette volna, többé nem lett volna szükség áldozatokra, szentélyre és a golgotai keresztre. Mózes a néppel együtt bemehetett volna Kánaánba; elmaradt volna a babiloni fogság, és elmaradtak volna a törvénykönyvbe belefoglalt büntetések. Istennek nem kellett volna szenvedéssel és fájdalommal telt évezredek várakoznia; nem lett volna szükség Jézus halálára, hanem egyszerűen és gyorsan, tekintélyt parancsolóan és hatalommal közbelépett volna gyermekei megmentése érdekében, kegyelmének megnyilatkozása által.

Csak hogy Isten nem csupán egyetlen elvét alkalmazza, legyen szó akár igazságról, akár jóságról, hanem

a kettőt együtt, összehangolva. Itt egy kétismeretlenes egyenlettel van dolgunk, amelyet meg kell fejtenünk és alkalmaznunk kell: igazság és jóság; törvény és kegyelem. A kettő közötti viszonyt nem érthetjük meg, mivel emberi elme nem foghatja fel azt, különben meghalna. Nem lehetünk egy időben igazságosak és jók is. Ennek tudható be, hogy a két elv közül valamelyikhez csatlakozunk: vagy az igazsághoz – bíróhoz, rendőrhöz, tanárhoz, apához –, vagy a jósághoz – orvoshoz, paphoz, édesanyához...

A két elvet csupán a golgotai keresztnél sikerült egyesítenie úgy, ahogy azt a szentélybeli frigyláda is jelképezte. Isten igazságos, és a törvény alapján halállal bünteti a bűnt, ám teszi ezt a Fia, Jézus Krisztus által, aki magára vette a vétkeinket. Isten jó, megbocsát, üdvözít az Ő kegyelme által és Fia végtelen áldozata révén. Az igazság és a jóság a keresztnél találkoztak. „Mert úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki hiszen ő benne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen” (Jn 3:16).

Csak akkor érthetjük meg a teljes igazságot, amikor úgy követjük Jézust, ahogy azt Ő elvárja: „Ha valaki én utánam akar jönni, tagadja meg magát, és vegye fel az ő keresztyét minden nap, és kövessen engem” (Lk 9:23). Csak Krisztus keresztyének a teljes, lelki megértése segít egyesítenünk az igazságot a jósággal, a törvényt a kegyelemmel. A keresztyének elhamarkodottan rajzoltak keresztet a ruháikra, építettek templomokat, emeltek emlékoszlopokat, mindeközben azonban elveszítették a mélységes, lelki megértést. Mások viszont a kereszt árnyékában örültek Jézus kegyelmének, gyönyörű himnuszokat énekeltek, és vidámak voltak, mert megszabadultak egy tehertől, és mert könnyen üdvösséget nyertek.

Előbbiek rideg legalizmusba estek, jó cselekedetekre törekednek, gyarapítják a szabályokat, az előírásokat, a szokásokat és a szertartásokat. A törvény szent, igaz és jó, viszont a legalizmus rideg, durva és kegyetlen. Utóbbiak viszont a beteges érzélgősség csapdájába estek, csupán a negédes érzelmek hatására hagyatkoznak, ez azonban csak felszínes ragaszkodást eredményez. Nem képesek megérteni a bűn súlyos voltát, nem élhetnek igazi erkölcsi életet, mivel hiányzik belőlük a törvény erkölcsi mércéje.

A törvény határozza meg a támpontokat, az erkölcsöt, az élet függőleges dimenzióját; a kegyelem nyújtja a leheletességet, az erőt, az Istenhez ragaszkodás lelki melegségét. A kettő együtt az üdvösség, az Istenhez közeledés tökéletes együttesét képezi, hogy az Ő fiai és leányai lehes-

**A TELJES
IGAZSÁG
TRAIAN
ALDEA**

**JÉZUS KRISZTUSBAN
VAN A TELJES IGAZSÁG,
EZÉRT AZ ISTENI KINYI-
LATKOZTATÁS KÖZPONTI
ELEMÉ, CSÚCSPONTJA
MAGA AZ EVANGÉLIUM.**

sünk. Isten képmását az emberben nem tudja helyreállítani sem a legalizmus, sem a szentimentalizmus.

Mivel az ókori többistenhittel Sátánnak nem sikerült véglegesen elszakítania az embert Istentől, megpróbálta egy féligazság felé fordítani a figyelmét. Ez olyan, mint amikor valakinek felkínálsz egy csónakot, hogy átkeljen a folyón, de csupán egy evezőt adsz neki. Elképzelhetitek, hogy nem fog előre haladni, hanem egy helyben fog forogni. Pontosan ez történik azokkal, akik csupán egyik vagy másik rendszerhez csatlakoznak.

Krisztus korában az írástudók és a farizeusok a törvény hívei, gyakorlatilag legalisták voltak. Csupán a törvény betűjét látták, amit saját értelmük szerint félre magyaráztak. És mivel betartották a törvényt, úgy gondolták, joguk van lenézni, sőt üldözni azokat, akik nem hozzájuk hasonló módon tisztelik a törvényt. Ezáltal ridegekké, érzéketlenekké, kegyetlenekké, kapzsikká, végül pedig gyilkosokká váltak. Hasonló elvek alapján működött a középkori keresztény egyház, amely kegyetlen terrort alkalmazott mindazokkal szemben, akik nem vették alá magukat az egyházi szabályoknak. Íme, az elnyomás és a terrorizmus alapállítása: *Én jó vagyok, te pedig rossz, tehát minden eszközzel téged is jobbá kell, hogy tegyelek!* Az ilyen rideg legalizmus mögött általában valási fanatizmus áll.

Az első századi keresztények a legalista szélsőség ellen kongatták a vészharangot, és elkezdtek hangsúlyozni a kegyelem, a jóság és a szeretet fontosságát, mivel épp ezeket hiányolták. Az apostolok nem állították, hogy a törvény rossz, hanem azt mondták, hogy szükség van még valamire: jóságra, hitre és szeretetre. Később egyes keresztények, nem értve meg teljes mértékben az akkori nézeteltéréseket, csupán azt tartották meg, ami számukra kedvező volt. Néhány szöveg alapján építettek fel egy új, liberális, olcsó, tömegteológiát, aminek azonban nem volt valós hatása. Olyan ez, mint a libikóka, amelyen ha csupán egy gyerek ül, csak az egyik oldala emelkedik magasba, és sosincs egyensúlyban. Az üdvösség egyensúlyát a jóság és az igazság csak együtt őrizheti meg.

3. Jézus Krisztus és egy rendszer vége

Jézus Krisztus teljes tudatában volt a korabeli zsidók tévedésének, és nem értett egyet velük: „A ti igazságotok több legyen a farizeusok igazságánál” – mondta. Azt is tudta, hogy mit fognak kitalálni a keresztények századokkal később, ezért figyelmeztetett: „Nem jöttem a törvény eltörlésére, hanem azért jöttem, hogy betöltssem azt.” Egy gyümölcstelen és helytelen rendszert szeretett volna lerombolni. Ő jelentette a mennyei igazságosság elérése érdekében kiépült legalista rendszer, de ugyanakkor az olcsó üdvösség rendszerének a végét. Ennek egyik legkésebb példája a gazdag ifjúval való találkozása.

A gazdag ifjút „hazai pályán” vagyis a törvény területén szólította meg: „Ha pedig be akarsz menni az életre,

tartsd meg a parancsolatokat” (Mt 19:17). A zsidók számára az üdvösség feltételének számított a parancsolatokhoz való igazodás. Az ifjú közölte, hogy ő már ifjú kora óta törvényt tisztel, de úgy érezte, hogy valami mégis hiányzik. Lényegében a lelkiismeretének a hangját hallotta. Jézus elmondta neki, hogy bár ifjú kora óta szigorúan betartja a törvényt még mindig nem tökéletes: „Ha tökéletes akarsz lenni... kövess engem” (Mt 19:21). Felkínálta neki a hiányzó elemet: „Kövess engem!” Csak a Jézussal ápolt kapcsolat és az Ő végtelen kegyelme adhat értéket a parancsolatok betartásának. Csak kapcsolatban Ővele válhatunk a menny fiaivá és leányaivá. A kegyelem egyesít bennünket Jézussal, a kegyelem hozza létre az isteni személyvel való kapcsolatunkat, amit azonban a törvény nem tehet meg. A kegyelem hozza lelkünkbe a Szentlélek gyümölcseit, és alakítja ki a szép, kedves és nemes jellemet.

Jézus a következő utasítással küldte haza azokat, akik a kegyelmében részesültek, kigyógyultak bűneikből, és bocsánatot nyertek: „Többé ne vékezzél, hogy rosszból ne legyen dolgod!” (Jn 5:14). Krisztus nem mentette fel az embereket a törvény betartása alól, megbocsátása és gyógyítása által nem olcsó kegyelmet kínált nekik, hanem ellenkezőleg, azt tanácsolta, hogy járjanak el helyesen, vagyis továbbra is tartsák be a törvényt. Ebből egy fontos következtetést vonhatunk le: nem a törvény a bűnök megbocsátásának és az üdvözítésnek az eszköze, hanem a kegyelem segít értékelnünk az üdvösséget, és igazolja, hogy bennünket megérintett az isteni kegyelem. Még azelőtt megjelenik, mielőtt rávilágítana a bűnre, elvezet a kereszthez, később pedig annak bebizonyításaként tűnik fel, hogy az üdvözítő kegyelemben részesültünk, amivel nem szeretnénk visszaélni. „Mert megjelent az Isten üdvözítő kegyelme minden embernek, amely arra tanít minket, hogy megtagadván a hitetlenséget és a világi kívánságokat, mértékletesen, igazán és szentül éljünk a jelenvaló világon” (Tit 2:11-12).

Jézus Krisztus hatályon kívül helyezte mind a legalista, mind pedig az érzelmi alapú, szűk látókörű rendszert. Felnyitotta a szemünket, hogy meglássuk az igazságot a maga összetettségében, és láthassuk a teljes képet: az igazságot és a kegyelmet. Jézus Krisztusban van a teljes igazság, ezért az isteni kinyilatkoztatás központi eleme, csúcspontja maga az evangélium. Ebben egyesül, alkot egységes egészet a két igaz és helyes tényező: a jóság és a törvény. Jézus Krisztus evangéliuma szilárd eleddel képez azon felnőtt emberek számára, akik megértették az isteni tanítások összetettségét. Most, a végidőben, amikor ki lett nyilatkoztatva a teljes igazság, amikor a pecsétek fel lettek szakítva, és a Szentírás megértése a csúcspontra hágott, Isten azt kéri, hogy építsünk erre a két szegletköre: Isten parancsolataira (az igazságra), és Jézus Krisztus hitére (a jóságra és a kegyelemre). ■

Dr. Traian Aldea, nyugdíjas lelképásztor

EVANGÉLIUM-RABLÓK

Mielőtt a rablók profilját megrajzolnánk, néhány tény-szerű megállapítás szóljon magáról a kincsről.

Mi is az evangélium?

A szó eredetét és jelentését jól ismerjük. Az evangélisták a katonai világból kölcsönözték a kifejezést, ami eredetileg a jó hírért járó jutalmat, majd magát a jó hírt jelentette.

Az ókorban a jó hírért fizettek, ma a rendkívüli történés kaphat csak figyelmet. A nyár elején a Daily Star hasábjain lehetett olvasni:

Dél-Karolina államban egy folyó mellett játszó három testvér ismeretlen körülmények között belecsúszott a vízbe. Kettőt az apuka hozott ki, a harmadikat a tíz éves gyermeke, aki kivitte a kishúgát a parthoz. A megmentőt viszont egy örvény elsodorta. Holtestét 3 órával később találták meg. „Ricky életét adta a kishúgáért! Sosem felejtjük el!” – nyilatkozta az édesapa.

A hírt nagyon sokan elolvasták, továbbították. Mit tanulhatunk a hír fogalmáról, akár a fenti példa alapján?

– Csak az lehet hír, ami már megtörtént, vagyis befejeződött. Ha arról írunk, hogy nyáron veszélyesek a vízpartok, mert minden évben sokan megfulladnak, ezért az idén is áldozatokat fog követelni a fürdőzés, akkor ezt figyelmeztetésnek, jóslatnak vagy előrejelzésnek nevezhetnénk, hírnek semmiképpen.

– A hír nem jó tanács, nem életmód, hanem történes.

– Valójában jó hír az, ha nincs hír, mert a figyelmet az kelti fel, ha valami rossz történik. Mindig a dráma növeli a hírértéket. Minél negatívabb egy esemény következménye, annál valószínűbb, hogy hír lesz belőle.

– A hír nem azonos a hatásával. A hír olvasója nem azonos a hír tárgyával. Az olvasóra gyakorolt hatás attól függ, hogy számára mennyire releváns. Ha távoli vidéken történik, nem ismeri a családot, nem rokona vagy ismerőse, akkor csak érdekes, szomorú, de nincs valósgos hatása.

– A hírérték akkor nagy, ha váratlan. Ahogy a klaszikus újságírás tanítja: nem mindegy, hogy „a kutya harapta meg a postást, vagy a postás a kutyát”.

– Az idő, a frissesség a hírérték modern szempontja, mert „nincs öregebb a tegnapi hírnél”. A mai embernek minden nap új hír kell.

Az evangélium, mennyire számít hírnek a mai ember számára? Mennyire értékes, mennyire új, megrázó, ha-

tásos? A hír analógiája szerint van néhány megállapítás, amit érdemes újra gondolni.

Az evangélium jó hír és nem jó tanács

Nem valami, amit teszünk, hanem valami, amit értünk tettek.

Nem erkölcsi előírások gyűjteménye, amit meg lehet vitatni, nem bölcs mondások gyűjteménye, amelyeket csodálni kell, nem rendszeres teológia, amelyet kivonatolnunk kell, vagy mint a szörszálakat: négybe vágni. A jó hír, az jó hír! Pont olyan, amit az olvasni és írni nem tudó, iskolázatlan halászok megértettek, és aminek hatására fel-forgatták a világot.

Nem ígéret, nem a jövő nagy eseménye, hanem már megtörtént

„Megbocsáttattak a te bűneid”. Arról szól, amit Jézus tett, hogy helyreálljon a kapcsolatunk Istennel. Kereszténnyé válni státuszváltozást jelent. 1Jn 3:14 szerint pont olyan, mint amikor „átmentünk a halálból az életbe”. Nem át fogunk menni valamikor, hanem már átmentünk. Bármennyire hihetetlen, az evangélium pont abban van, hogy múlt időben fogalmaz. A jövő idő, ahogyan sokszor értelmezzük, csak ígéret. Az ígéretek szépségét nem lehet letagadni, de a hír attól szenzációs, hogy már megtörtént. Amikor elfogadtuk Krisztust, a státuszunk megváltozott, vagyis átmentünk a halálból az életbe.

Sok fiattól megkérdezem: ismered Krisztust, miért nem kötelezed el magad mellette? A keresztség lenne a legjobb válasz az Ő hívására. A megkérdezettek 90 százaléka így válaszol: „Nem hinném, hogy elég jó vagyok ehhez”. Martyn Lloyd-Jones teológus erre a felvetésre írta: „Abban a pillanatban tudom... hogy még mindig úgy gondolják, méltóvá kell válniuk. Ez szerénységnek tűnik, de valójában az ördög hazugsága és a hit megtagadása. Sosem leszel elég jó, soha senki nem volt elég jó (»nincs csak egy igaz ember sem« – szerk.). A megváltás lényege, hogy el tudjuk mondani: Ő az, aki elég jó, és én Őbenne vagyok!” Van rajtunk egy „Elveszett” címkét tartalmazó rendszámtábla, amit Sátán tett ránk. A státuszváltás azt jelenti, hogy Isten kicseréli. A helyére egy pecsétet tesz, amelyen ez olvasható: „Hozzám tartozik. Megmentve”.

**HAZATÉRÉS
ŐSZ-FARKAS
ERNO**

**A RELATIVISTA
EVANGÉLISTA LETT.
MESSZIRŐL LEHE-
TETT LÁTNÍ, MERT
ÖRÖMBEN ÉLT.**

A hír nem azonos azzal, amit okoz

Ez az evangélium és nem az, amit okoz. Gyakran összetévesztjük igehirdetéseinkben, amivel félrevezetjük a hallgatókat. A jó hír az, amit Krisztus tett velünk, tehát már megtörtént. A hatás az, amit egy megértett és valóságosnak elfogadott hír okoz bennem. A hírek reakciókat váltanak ki a fogyasztóiban ma is. Egyesek kikapcsolják a hírt közvetítő eszközöket. Úgy érzik, hogy ha nem hallják, nem vesznek róla tudomást, akkor nem is létezik. Ugyanakkor nem mindenki menekül a hírek elől. Vannak, akik utcára mennek, tüntetnek, mert meg akarják változtatni azt a valóságot, amiről a hír szólt. Lehet az embereknek egy harmadik csoportja is, akik ünnepelemek. Képzeld el, ha az egyik reggeli híradó arról számolna be, hogy a koronajárványra való tekintettel a kormány mindenkinek a hitelét bevállalja. A reménytelenül eladósodott emberek nem kapcsolnák ki a tévét, hanem újra és újra meghallgatnák a hírt. Eddig törlesztettek, de most már szabadok, elmehetnek nyaralni. Az evangélium pont ilyen hír.

Lukács egy asszonyról ír, aki hihetetlen hírt halott, miközben a halálbüntetésének végrehajtását várta. „Én sem kárhoztalak”, mondta neki Jézus. Később ott találjuk Simon házában, ahová hívatlanul érkezett. A múltja miatt nem látták szívesen, de nem törődött ezzel. Elpocsékolta egy éves keresetét, Jézus lábára öntötte a drága parfümöt, szeretetének könnyeivel mosta a lábát. Ilyet csak úgy nem lehet csinálni. Botrányos válasz, kereteket szétbontó reakció, konvenciókat átlépő megnyilvánulás volt. Az evangéliumnak nemcsak hírértéke van, hanem hatása is. Új élet, aminek a fókusza nem az, hogy „mit cselekedjek, hogy üdvözüljek”, mit tegyek még, hogy elfogadjon Isten? A hír hatása már arról szól, hogy hogyan fejezzem ki azt a hálát, amit érzek? Hogyan mondjam el, mennyire sokat jelent, amit az üdvösségemért bevállalt? Ez az asszony megtalálta – mindenkit kiakasztott vele, de ilyen a kereszttel való boldogsága.

Az evangélium kifordítja az életünket a sarkából

Mire képes az az ember, aki megérti: „Nincs most már semmiféle kárhoztató ítélet azok ellen, akik Krisztus Jézusban vannak” (Róma 8:1), nincs adósság, a szégyen törölve, minden újjá lett, **van egy** helyettesem, aki képvisel az ítéletben, és akit helyettem megítélnek, van örök élet. A kérdést inkább így lehetne pontosabban feltenni: mire nem képes egy ember, aki elfogadta ennek a hírnek a valóságát?

Az evangélium mindent megváltoztat: a gondolkodásunkat, az erkölcsünket, az üzleti életünket, a pénzgazdálkodásunkat, az értékrendünket, a kapcsolatainkat, a közösségi életünket, mert ez a hír kapcsolatot teremt, és amint ez mélyül, egyre mélyebb változást hoz. Ilyen az elfogyasztott hír hatása. Nem a változás az evangélium, hanem az elfogadott evangélium hatása a változás.

Ebben a hírben van dráma is: valaki meghalt, hogy kihozzon a kárhoztatból; van döbbenet: valaki kifizeti az adósságot, mielőtt rájövünk, hogy esélytelenül eladósodtunk; van relevancia: valaki kitörli a lelkünkkel a szégyent. Nem öreg hír, mert megragad itt és most, és megváltoztat mindent. Van benne reménység is: „Aki elkezdte benneteket, az be is fejezi”. Most megtöri a bűn hatalmát felettünk, amikor eljön az ég felhőin, eltörli a bűn jelenlétét körülöttünk.

El lehet lopni egy jó hírt a közösségtől?

Az ötlet nem eredeti. Tertullianus egyházatyának tulajdonítják a mondást: „Ahogy Jézus két lator között feszített meg, úgy az evangélium is mindig két tévedés között feszül.”

Az egyik lator a vallásosság, a másik a vallástalanság. Az elsőt nevezik még törvényeskedésnek vagy moralizmusnak, a másikat relativizmusnak vagy szabadosságának. Ez a két lator lopja el tőlünk az evangélium erejét.

Jézus egyszerű nyelven, egy történetben mondta el ugyanezt. Nehezen lehet észrevenni benne a két rablót, mert a történet fonalát figyeljük és a végkifejlet alapján kategorizáljuk a szereplőket, de valójában nem tudjuk, mi a történet vége. A *tékozló fiú* címmel vonult be a történelembe, de nemcsak róla szól a hír (lásd. Lk 15:11–13, 29–30).

A tékozló fiú a relativista, a nagyobb testvér a moralista. Mindketten elvesztették az evangélium örömét, sőt meg sem találták. Egyik sem érezte jól magát a közösségben.

A nagyobbik testvér, a moralista áll a kereszttel egyik oldalán. Az igazságot kegyelem nélkül képviseli. Szerinte a tékozló megérdemli a büntetést, tetteinek következménye van, nincs mit ünnepegni. Isten igazságos, Isten ítél – ezt nem lehet semlegesíteni az olcsó kegyelemmel. Számára minden olcsó, ami kegyelem, mert nincs benne az ember erőfeszítése, izzadsága.

A tékozló van a kereszttel másik oldalán, ő a relativista. A kegyelmet igazság nélkül hirdeti. Isten mindent elfogad és szeret, ami alatt azt érti, hogy az ember maga döntheti el, mit tart igaznak. Az elfogadás azt jelenti nála, hogy a bűnben élni magánügy és szabadságjog. A szerető Isten léte azt jelenti, hogy tetszés szerint el lehet költeni az Atya vagyonát, bizalmát, erőforrását, kapcsolati tőkéjét. Hátat lehet fordítani az otthonnak, kicsapongó, erkölcstelen életet lehet élni – és az elfogadó szeretetnek ki kell mondania: ez így rendben van, elfogadlak. Szabad vagy így élni. Belefér, ha van rá egy jó magyarázatod. A relativistának mindig van magyarázata.

Mindkét irányzat rabló és ellopja az evangélium erejét és szabadítását.

A moralizmus és a relativizmus becsap

A moralizmus azt ígéri, ha büntetlen leszel majd egyszer, cselekedeteiddel legyőződ az emberi természetet, és

ezt követően boldog leszel és szabad. A nagyobbik testvér megtette: *Mennyi esztendeje szolgállok neked, parancsodat soha meg nem szegtem?! Nincs ezzel a jelentéssel semmi gond. Szeretném, ha én is el tudnám mondani, amit ő. Minden rendben, de semmi nincs a helyén, mert sok év múltán derül ki, hogy az engedelmsége nem több, mint magából kipréselt teljesítmény a jutalom reményében. Csalódott, hogy egy kecskényi elismerés sincs a szolgálataért, a törvény megtartásáért. Örömtelen, kritikus, ítélkező. Vádolja az Atyját, nem tud együtt örülni más tapasztalatának. Őt csak a saját teljesítménye érdekli, és mérhetetlenül zavarja a kegyelem, amit mások kapnak.*

A relativizmus is becsap. Azt ígéri, hogy az öröm, a szabadság abban van, ha ledobod magadról Isten erkölcsi béklyóit, divatjamúlt értékrendjét, és egyszerűen követed a vágyaidat, a kultúra vonzását, sőt, azonosulsz vele. Csak a kegyelmet hangsúlyozza, de nincs szó engedelmségről. A tékozló fiú önfeledten élte az életét, amíg volt tartaléka. Egyszer elfogyott a pénze, az önbizalma, a célja, az élet értelme, a kapcsolatai, és rájött, hogy becsapta magát. Nem lett boldog, nincs békessége, nincs egészsége, nincs közössége. Egyedül van, üres, kifosztott, értéktelen.

Az evangélium a középső kereszt

A legalapvetőbb szükségleteinket tölti be, és átförmál az élet minden területén. Nem azt keresi, hogy mit tehet, hogy Isten üdvözítse, mert ez valójában önmegváltó kísérlet. Nem is azt keresi, hogy hol lehet Isten kegyelmére hivatkozva figyelmen kívül hagyni Isten erkölcsi törvényét. Az evangélium megragadja, elfogadja azt a személyt, aki megváltotta.

Egyszerre tesz alázatossá és vigasztal a bűnösségem felismerése és a kegyelem elfogadása. Ennek eredménye öröm, a bűn beismerése, ami irgalmasságot szül mások felé, mérhetetlen hálát Isten iránt, erős vágyat vele élni, úgy, ahogy ő mondja. Nem az életmód, hanem a kapcsolat van a középpontban, nem szabályok, hanem egy Személy.

A középső kereszt az Atya szerepe ebben a történetben

A relativistának azt mondja: mindig is szerettelek, akkor is, amikor te nem. Megadja azt, amit soha nem mert volna kérni, amit soha nem tudott volna szolgálattal kiérdemelni: gyűrű, ruha, ünneplés.

A moralistának pedig ezt: fiam, te mindenkor velem vagy, és mindenem a tiéd. Nem kell azért szolgálnod és megtartanod a parancsolatokat, hogy kecskéd legyen. Minden kecske és bárány a tied, a fiam vagy.

Nem tudjuk, mi a történet vége, de képzeljük el!

Első verzió: A relativista jól érezte magát. Gyűrűt kapott, visszakapta a jogait. Mindenki ünnepelte a megté-

rését. Másnap azt mondta, kezdjük előlről, eladom a gyűrűt, majd visszajövök megint, ha elfogyott a pénz.

A moralista vérnyomása az egekbe szökött aznap este. Leveleket írt, amelyekben leleplezte az Atya lazaságát, tékozlását. Ellenállásra szólította fel a közösséget. Eredményes munkája során sokan zúgolódni kezdtek a szolgák közül, és ettől a moralista jól érezte magát, mert végre vele foglalkoztak.

Második verzió: A relativista aznap este leállította a zenét és figyelmet kért. Elmondta, hogy annak alapján, amiket tett, elveszett bűnös. Az Atya nagylelkűsége szíven ütötte. Mostantól bármit kész megtenni érte. Nem azért, hogy megkapja végül a gyűrűt és a legszebb ruhát, hanem azért, mert már megkapta, bár semmit nem érdemelt. És így is lett. A relativista evangélista lett. Messziről lehetett látni, mert örömben élt.

A moralista sokáig hallgatta a mulatságot, míg egyszer csak belépett a terembe. Mindenki megijedt, a zene leállt, tudták, hogy nem tetszik neki, és várták a dörgedelmet arról, hogy ami itt folyik, az nem tetszik az atyának. De meglepődtek, mert ezt mondta: testvéreim, ma este értettem meg, hogy minden az enyém. Nem kell kiharcolni, kiérdemelni, keserűen kikínlódni, közben másokat kritizálva frusztráltan élni. Elveszett voltam az Atyám házában. Most megtalált engem is. Isten hozott, öcsém, szóljon hát a zene! Életemben először hálát és örömet, megbocsátást és békességet érzek a szívemben. Együtt szolgállok veled ezentúl, mekkora csapat leszünk! Esténként leülünk és beszélgetünk Atyánkkal!

Te melyik verziót éled? ■

Dr. Ósz-Farkas Ernő, lelkipásztor, tanársegéd,
Adventista Teológiai Főiskola

A JÓSÁG ÁLMOKAT VÁLT VALÓRA

A változás ereje: a jóság

A 11 éves Denisa az ötödik osztályba készül. Már első látásra elbűvöl hatalmas barna szemével, a mosolya pedig nem csak derűlátást, hanem elszántságot is tükröz. Kifejezetten szeret iskolába járni, és csupa jó jegyei vannak. Önzetlensége és nemes jelleme kedvessé tette az osztálytársai előtt. Bárkivel megosztja a javait, és a gyengébb tanulók számára ő az igazi „tanító”. A koronavírus járvány alatt sokat szomorkodott. Rengeteg szenvedést okozott számára az, hogy nem járhatott iskolába, ráadásul mivel nem volt okos telefonja és internetkapcsolata, az online-oktatáson sem vehetett részt.

Denisa szegény családból származik. Születése után az édesanyja a nagyszülőkre hagyta őt, akik így a kislány igazi szüleit váltak. A nagyszülők szűkös körülmények között élnek, egy ódon vályogházban bérelnek, amelynek egyetlen szobája és egy kis előszobája van. A korán megtapasztalt nélkülözés és a nehézségek idő előtt felelősségteljes és megbízható felnőtté nevelték a lányt. Nagytatája krónikus betegségben szenved, így a család fenntartásáért egyedül a nagymama képes tenni valamit.

Mivel Denisa kiváló iskolai eredményeket ért el, az ADRA „Iskolába akarok menni!” elnevezésű projektjének immár har-

madik éve ő az egyik kedvezményezettje. A projektben részt vevő minden gyermeknek megvan a saját története. Rengeteg kérdés fogalmazódik meg bennük, és egyeseknek a tekintetéről még akkor is leri a fájdalom, amikor mosolyognak. Azonban a szegénység és a nélkülözés, a nehézségek és a hiányosságok ellenére kitartásra törekednek, és igyekeznek szép életutat kialakítani maguknak. A gyermekeknek még a nehéz sors ellenére is van erejük álmodozni, és az ADRA Románia oktatási programja segíti őket abban, hogy álmaik valóra váljanak. Íme, az ADRA Románia küldetésnyilatkozata: „Minden embernek, de különösen a gyermekeknek joguk van a megélhetéshez, és szabadon dönthetnek saját jövőjüket illetően.”

A jóság nemesebbé tesz

A híres Ludwig van Beethoven mondta egyszer: „A felsőbbrendűségnek nem ismerem más jelét, csak a jóságot”.¹ E nyilatkozatból kiindulva feltehetjük a kérdést: kinek használ a jóság kinyilvánítása? Általában pragmatikusan gondolkodunk, ezért gyakran tesszük fel a kérdést, hogy milyen hasznot hoz számunkra egy cselekedet vagy gesztus. Komoly fenntartásaink vannak, ha egy olyan folyamatot kell kezdeményeznünk vagy akár befejeznünk, amelyből egy másik ember nyerne, mi pedig akár veszítenék is.

Az embertársak iránti jóság készítette cselekedetek első lépése a választás, a döntés. Eldöntöd, hogy jót cselekszel az embertársadért, hogy felhasználod az erőforrásaidat a másikért, úgy döntesz, hogy nem leszel olyan, mint az, aki saját személyét helyezi a középpontba. A döntési képesség azt mutatja, hogy erős ember vagy, aki képes a másik ember javára dönteni, ugyanakkor a saját javát is szolgálja.

Jóságot jelent egy őszinte mosoly, egy kedves tekintet, egy helyén mondott kellemes szó, egy jó szívvel felkínált kenyérszelet, egy nyitott ajtó a megfáradt vándor előtt, egyórányi önkéntes munka egy gyermek vagy egy idős személy mellett. A jóság továbbá azt is jelenti, hogy szívből örülsz a másik ember sikerének, és azt is, hogy nem vagy hajlandó pletykálkodni. Bölcs Salamon elmondja, hogy az embernek mit kell leginkább kívánnia: „Amit leginkább kell embernek kívánni, az irgalmasság az” (Péld 19:22). Az ilyesfajta magatartás szépsége az Istennel ápoltság személyes kapcsolatból ered, és a Biblia szerint Isten „nagy irgalmasságú” (2Móz 34:6). Aki úgy dönt, hogy embertársi kapcsolataiban jóságot tanúsít, annak a legnagyobb jutalmat és örömet az jelenti, hogy hasonló lehet Istenhez, és segíthet az embereknek.

A jóság életet változtat meg

Pál apostol a következő tanáccsal szolgál: „Legyetek pedig egymáshoz jóságosak...” (Ef 4:32). Az apostol a jóságot és az együttérzést Isten gyermekének két tulajdonságaként azonosítja. Feltehetően azonban a kérdés: érdemes-e jó, együtt érző embernek lenni? Nem kockáztatjuk azt, hogy ilyenkor naivnak nézzenek az emberek?

Ha hosszú ideig szemtanúi vagyunk mások szenvedéseinek, miközben nem járulunk hozzá a fájdalmak enyhítéséhez, végül érzéketlenekké, elhidegülté és sok esetben kritizálóká válnak. Egyesek oda jutnak, hogy valósággal zavarja őket, ha valaki a közelükben könyökezik a fájdalom vagy a tehetetlenség érzése miatt. Anyagi társadalomban élünk, amelyben elvakítanak a földi javak, és amelyet az önzés és a közöny ural, Isten azonban olyan életre hív, amelyben az embertársak iránt tanúsított jóság és irgalom által kellene, hogy felismerjenek bennünket az emberek. Ellen G. White isteni ihletésre jelentette ki: „A lényeg meglató, hosszú távú nevelés az, ami erősíti a fiatalokban az empátiát, és kialakítja bennük a kedvességet mindenki irányában.”²

Könnyű jónak lenni a családtagok iránt, habár be kell ismerünk, hogy néha ez sem egyszerű. Könnyű irgalmasságot tanúsítani azok iránt, akik szerintünk... megérdemlik. Kifejezetten könnyű azok iránt jónak lenni, akik velünk is jók és szépen viselkednek. De hogyan lehetünk jók mindenki irányában? A Szentírás azonban épp arra szólít fel, hogy legyünk jók mindenki iránt.

Nemes és a létezésnek értelmet adó cselekedet örömet szerezni egy gyermeknek, mosolyt csalni az arcára és a bizalmába férközni. Ha sikerül elhítened egy gyermek szívébe a bizalom magvait, ha a jóságoddal és a szeretetteddel meg tudod érinteni a szívét, akkor segítesz neki valóra váltani az álmait. Pontosan ez a célja az ADRA „Iskolába akarok menni!” elnevezésű projektjének. Denisa és az ország különböző részein élő sok száz másik gyermek arra vár, hogy te és én kifejezzük azt, hogy valóban odafigyelünk a nehézségeikre. Isten arra hív, hogy tanúsítsunk jóságot és együttérzést irántuk és a családjaik iránt!

Robert L. Stevenson mondta: „A napot ne a begyűjtött termés, hanem az elvetett magvak alapján ítéld meg.”³ Meghívlak, hogy hintsük el együtt a szeretet, a jóság és az irgalom magvait, s akkor Isten meg fogja áldani a szolgálatunkat. Itt a magvetés ideje. Azt kívánom, hogy legyünk bölcsök, akik a menny által felkínált lehetőséget arra használják, hogy a veszendő világnak Isten jósággal telt jellemét mutadják be. ■

**A SZERETET
MAGVAI
GABRIELA
ISTRATE**

**GYERTEK, VESSÜK
EL EGYÜTT A SZE-
RETET, JÓSÁG ÉS
IRGALOM MAGVAIT!**

Gabriela Istrate, projektmenedzser, ADRA Románia

1. <https://respiro.ro/time/de-ce-este-bunatatea-un-semn-al-superioritatii>
2. Nevelés, 241. o.
3. <https://rightwords.ro/citate/nu-judeca-ficare-zi-dupa-recolta-pe-care-oculegi-ci--27670>

AZ ADVENTISTA OKTATÁSRA VONATKOZÓ JELENVALÓ IGAZSÁG (VI)

A SZOLGÁLAT A PROFITTAL SZEMBEN (II)

Jézus Krisztus szolgálatának pedagógiai modellje

Jézus Krisztus saját kijelentését – „Az embernek Fia nem azért jött, hogy néki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon” (Mt 20:28) – olyan konkrét tettekkel támasztotta alá (Jn 13:4-5,15), amelyek igazolták, hogy az isteni tettek alapját a szolgáló szeretet képezi. A Megváltó egyetlen olyan előjogot sem fogadott el, amely a korabeli tanítóknak kijárt, és isteni hatalmát sem használta fel saját érdekében. Ez a fajta magatartás napjainkban felfoghatatlannak tűnik, mivel mindenki a saját érdekeit tartja szem előtt. Ennek ellenére Sen Sendjaya és James C. Sarros tanulmánya megállapította, hogy szolgálat általi vezetést alkalmaznak néhány olyan élvonalbeli cégnél, amelyek épp az úgynevezett „servant leadership” (szolgáló vezetés) eredményeképpen kerültek az élre.¹

Bár úgy tűnik, hogy a módszert csupán rövid ideje ismerik és alkalmazzák (1970-ben javasolta először Robert K. Greenleaf egy tanulmányban), mégis úgy tartják, hogy II. Frigyes (1740–1786) porosz király volt az első uralkodó, aki megértette a szolgáló vezetés fontosságát. Önmagát „az állam első felelős szolgájának”² tartotta, és olyan reformokat vezetett be, amelyek pozitív hatással voltak a társadalomra. Fontos kezdeményezései voltak az oktatás terén, uralkodása alatt több száz iskola épült.

A „szolgáló vezetés” tehát ismételt az élet erősíti, mely szerint az adventista oktatásnak a Megváltó példáját kell követnie, hiszen „Krisztus szolgálatra váltotta meg követőit. Urunk azt tanítja, hogy az élet igazi célja a szolgálat. Krisztus maga is szolgált, és minden követőjét a szolgálat törvénye alá rendelte – az Isten és a felebarát szolgálatának törvénye alá. Krisztus ezzel minden adiginál magasabb fogalmat adott a világnak az életről. A mások szolgálatára szentelt élettel az ember közösségbe jut Krisztussal. A szolgálat törvénye kapoccsá lesz, amely összeköti az embert Istennel és embertársaival.”³

Oktatás a „lelket kioltó” profit érdekében⁴

A nyereséget hajszoló posztmodern ember már fel sem teszi a kérdést, hogy milyen áron vagy milyen veszteségekkel éri el az áhított nyereséget. Erről a veszteségről beszélt Greta Thunberg, ismert környezetvédő aktivista is. Az ENSZ közgyűlése előtt tartott kritikus hangvételű felszólalásában szót emelt a modern ember egyre általánosabbá váló profitorientáltsága ellen: „Üres szavakkal loptatok el az álmaidat és a gyermekkorodat. De én még a szerencsés emberek közé tartozom. Emberek szenvednek. Emberek halnak meg. Az ökoszisztéma összeomlik. Tömeges pusztulás kezdetén vagyunk, és ti csupán a pénzről és az örökös gazdasági növekedésről meséltek nekem. Hogy merészelitek ezt tenni?”⁵ Sajnos azonban, hogy felszólalása csupán egy szeletét tudja bemutatni annak az illúciónak, amely azzal kecsegtet, hogy még több profit még több kényelmet fog eredményezni. Való igaz, hogy az ember sosem élt ilyen kényelmesen, mint napjainkban, de be kell ismerünk, hogy a gyors jövedelem iránti érdeklődés olyan társadalmi egyenlőtlenségekhez vezetett, mint a modern rabszolgaság, a túlzott fogyasztás, az életmódhoz köthető betegségek, szorongás, kapzsiság, többféle függőség, a személyes jogok és szabadságok megtagadása, az értékek elvesztése, és az Istentől való eltávolodás okozta lelki betegségek. Valójában ez az individualista magatartás (amelyet nagy részben a társadalom és az oktatási rendszerek alakítanak), az a fajta hozzáállás, hogy nekem legyen jó, és ne érdekeljen a mellettem levő ember (miközben ennek épp az ellenkezőjét hirdeti az isteni szolgálat elve), szemmel láthatóan zsákutcába vezet és többféle működési rendellenességet okoz, mivel figyelmen kívül hagyja a teremtés rendjét és az isteni akaratot.

Sajnos, hogy az érzelmi lelkesedés ellenére is elmaradnak a gyökeres változást eredményező lépések, miközben egyre riasztóbb híreket kapunk arról, hogy bolygónkra nézve milyen következményekkel jár a gazdagság és a nyereség utáni hajsz.⁶

VALÓ IGAZ, HOGY AZ EMBER SOSEM ÉLT ILYEN KÉNYELMESEN, MINT NAPJAINKBAN. A GYORS JÖVEDELEM IRÁNTI ÉRDEKLŐDÉS AZONBAN OLYAN TÁRSADALMI EGYENLŐTLENSÉGEKHEZ VEZETETT, MINT A MODERN RABSZOLGASÁG, A TÚLZOTT FOGYASZTÁS, AZ ÉLETMÓDHOZ KÖTHETŐ BETEGSÉGEK, SZORONGÁS, KAPZSISÁG, TÖBBFÉLE FÜGGŐSÉG, A SZEMÉLYES JOGOK ÉS SZABADSÁGOK MEGTAGADÁSA, AZ ÉRTÉKEK ELVESZTÉSE, ÉS AZ ISTENTŐL VALÓ ELTÁVOLODÁS OKOZTA LELKI BETEGSÉGEK.

Mi több, egyre gyakrabban hangzik el figyelmeztetés bizonyos határértékek túllépéséről (az eddig mért legmagasabb széndioxid-szintről)⁷, vagy épp azt jelentik be, hogy visszafordíthatatlan károkat okozó, kritikus pontot léptünk át.⁸ A legaggasztóbb azonban az, hogy egyre többen osztják azt a véleményt, hogy a helyzet stabilizálására vagy a folyamatok visszafordítására már nincs lehetőség.

Miután az utóbbi századokban az oktatás téren a „természettudományok” elsőbbséget élveztek a „természetfeletti Személlyel” és a mennyei elvekkel szemben, senkinek sem kell meglepődnie azon, hogy ide jutottunk (Hós 8:7). Sőt, most már határozottan tudjuk, hogy arra a mennyei jelenlétre és közbelépésre van szükségünk, amely ebben az aggasztó, sőt egyenesen elkeserítő helyzetben is felsőbbrendű hatalommal rendelkezik (Jel 11:18 és 1Móz 6:11). Azonban a szöveg⁹ által felkínált biztonságon és békeségen túl találkozunk az Isten akarata szerinti teremtetési rend helyreállításának garanciájával is. A profit utáni hajszá miatt tönkretett Földet az az Isten fogja újjá teremteni, aki a szolgálat elve alapján fejezi ki a szeretetét. A nyereségvágy kapzsiságot, versengést, elidegenedést, rendbontást és halált eredményez, a szolgálat iránti érdeklődés azonban gyarapítja a szeretetet, a támogatást, a közösséget, az egységet és az életet.

Ezért tehát sosem volt ilyen égető szükség az adventista oktatásra, mint napjainkban. „A bolygó

megérett egy csodálatos demonstrációra. Ha megvalósítjuk, az egész világ erről fog beszélni, és a hetednap-i adventista oktatási filozófia egy olyan szolgálat-orientált keresztény életforma felé fogja irányítani az embereket, amely a társadalmi közbeszéd összes hegycsúcsán visszhangozni fog.”¹⁰ Jézus Krisztus szolgálattal kapcsolatos példája és pedagógiai módszere mutatott rá, hogy az emberek fontosabbak a személyes sikernél vagy egy jól fizető állásnál. Ezért tehát ne feledjük el, hogy „jelenlegi életünkben – bármennyire is földi és bűntől sújtott – a legnagyobb örömet és a legnemesebb képzést a szolgálat jelenti. Jövőbeni állapotunkban pedig, amikor majd nem korlátoz semmiben a bűnös emberi természet, szintén a szolgálatban fogjuk lelteni legnagyobb örömünket és a legnemesebb képzést. Amikor majd bizonyágot teszünk, mindig újra és újra tanuljuk, milyen nagy »eme titok dicsőségének gazdagsága, ... hogy a Krisztus ti köztetek van, a dicsőségnek ama reménysége.«”¹¹

Következésképpen, az adventista oktatásra vonatkozó jelenvaló igazság a szolgálat által nem csupán meghív a felkészülés tapasztalatára, hogy a mennyei ország honpolgárai lehessünk, hanem egyben megvéd a profitorientált oktatási filozófia által felépített élet bármely szövődményétől. ■

**SZOLGÁLÓ
VEZETÉS
EMANUEL
SALAGEAN**

**A „SZOLGÁLÓ VEZETÉS”
ISMÉTELTEN AZT AZ
ELVET ERŐSÍTI, MELY
SZERINT AZ ADVENTISTA
OKTATÁSNAK
A MEGVÁLTÓ PÉLDÁJÁT
KELL KÖVETNIE.**

Emanuel Sălăgean, lelkipásztor, az Adventus Egyetem kommunikációért és hivatalos kapcsolatokért felelős igazgatója

1. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/107179190200900205>. Egyes kutatások szerint e vezetési módszer sikere épp abban rejlik, hogy segít az alkalmazottaknak túllépni a kötelességtudatukon, aminek következtében a vállalt feladatokat jó kedvvel és sokkal hatékonyabban tudják elvégezni. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/PR-08-2018-0285/full/html>

2. https://en.wikipedia.org/wiki/Frederick_the_Great

3. Ellen G. White: *Krisztus példázatai*, 325. o.

4. Az utóbbi években több cikk és könyv jelent meg, amely rámutat az adventista oktatás fontosságára, vagy épp olyan tényezőket mutat be, amelyek negatívan befolyásolhatják az adventista oktatást. Az *Adventist Review* egyik cikke (<https://www.adventistreview.org/2009-1529-16>) Shane Adnerson, *How to kill Adventist Education and How to give it a Fighting Chance* (Hogyan öld meg az adventista oktatást, és hogyan adj neki esélyt a küzdelemhez) című könyvéből idézi a fő okokat, amelyek hozzájárulhatnak ahhoz, hogy az adventista oktatás hanyatlásnak induljon: (1) az egyháztagok már nem akarnak szenvedélyesen „konzervatív” hetednap-i adventisták lenni; (2) a bibliai tanítványság fogalmának meg nem értése; (3) a lelkészek nem igazán támogatják az adventista oktatást; (4) a családon belüli lelki nevelés elhanyagolása; (5) a posztmodernizmus, a szekularizmus és a „liberalizmus” hatása az adventizmusra; (6) gyenge teljesítményű adventista iskolák. Azzal kapcsolatosan pedig, hogy milyen összefüggés van a szülők által felvállalt és továbbadott adventista értékek, valamint az adventista oktatás között, a szerző levonja a következőt: „Az adventista szülőknek adventista iskolákba kellene iratniuk a gyermekeiket”

5. <https://www.npr.org/2019/09/23/763452863/transcript-greta-thunbergs-speech-at-the-u-n-climate-action-summit?t=1625418205657>

6. https://www.digi24.ro/stiri/externe/mapamond/criza-de-apa-foamete-disparitia-speciilor-cum-va-arata-viata-pe-terra-pesto-30-de-an-raport-al-specialistilor-1572783?fbclid=IwAR3WG_yClrQU9a-tmqLzJRHSJpHACKpnH6jEMgOjsy6H_fYGbKf-r5B3ME

7. <https://www.digi24.ro/stiri/sci-tech/natura-si-mediu/nivelul-de-co2-din-atmosfera-a-atins-cea-mai-ridicata-valoare-de-cand-se-fac-masuratori-1555601>

8. <https://www.digi24.ro/stiri/sci-tech/natura-si-mediu/cercetator-e-posibil-sa-fi-deposit-punctul-critic-al-incalzirii-globale-ireversibile-pot-aparea-efecte-negative-in-cascada-1564933>

9. A „pusztítják” cselekvő igét értelmezhetjük a következőképpen is: „megrontják (a földet)”. A magyarázat szerint itt a két kifejezés szójátékáról lehet szó, amennyiben figyelembe vesszük 1Móz 6:11 versét („a föld romlott vala” – héberül: *tisahet*), és 1Móz 6:13 versét („elvesztem a földet” – héberül: *masithai*).

10. James A. Tucker: *Pedagogical Application of the Seventh-day Adventist Philosophy of Education*, Journal of Research on Christian Education, Summer 2001, 10. köt., Special Edition, 183. o.

11. Ellen G. White: *Nevelés*, 309. o.

AZ ISTENI ÍTÉLET, AHOGY A SZENTÍRÁS BEMUTATJA AZT (V) ÖSSZEÁLL A KÉP

Végezetül próbáljuk meg összerakni az isteni ítéletet szemléltető „kirakós-játékot”, miközben figyelembe vesszük mindazt, ami a korábbi cikkek során említésre került a témával kapcsolatosan. Össze kell gyűjtenünk a „kockákat” (vagyis a bibliaszövegeket), amelyek a Biblia nagy „dobozában” találhatóak e témára vonatkozóan, hogy kialakuljon a teljes kép. Nagyjából az alábbi kritériumokat kell szem előtt tartanunk:

A 2021. májusi cikkben rámutattam arra, hogy amint létezik Jézus két külön eljövele, éppúgy léteznek az utolsó ítélet különböző szakaszai is: a vizsgálati ítélet, a vizsgálati ítélet végrehajtása, az ítélet a millennium idején, és a millenniumi ítélet végrehajtása.

A júniusi cikkben kifejtettem, hogy különböző szakaszai vannak az isteni viszonyulásnak, függetlenül attól, hogy az egyénről, a nemzetről vagy az egész világról van szó (Jer 9:23-24). Elsősorban az embernek fel van kínálva az irgalom, utána pedig ítélet alá esik az alapján, ahogy a felkínált irgalomhoz viszonyult, végezetül pedig következik az ítélet által meghatározott jogos igazságszolgáltatás.

A harmadik cikkben (ez év júliusában) rámutattam, hogy az ítélettel kapcsolatos kirakós játék helyes megoldása érdekében rendelkezésünkre áll egy útmutató, egy intuitív kép, ami nem más, mint a ceremóniális rendszerben az engesztelés napja a hetedik hó tizedik napján.

Megjegyzés

Meg kell jegyeznünk, hogy a ceremóniális szombatokra nem tekinthetünk csupán zsidó nemzeti ünnepekként, mivel sem a naptári besorolásukat, sem az ünnepekre előírt szertartásokat nem Izrael népe határozta meg, hanem Isten. A történelmi felhangok, vagy a mezőgazdasági munkákkal való társításuk csupán szemléltetésként szolgálnak annak érdekében, hogy elősegítsék a megváltási terv – amire az ünnep utalt – fontosabb vetületeinek megértését. Például, az Egyiptomból való kivonulás időpontját nem az izraeliták és nem a fáraó határozta meg, hanem Isten, és ekkor kellett megtartaniuk a húsvét ünnepét. Izrael népe és minden idők hűségesei nem is kaphattak volna található leckét a bűn rabságából való szabadulásról annál, ahogyan Isten megszervezte számukra a kivonulást.

– Egyedül Isten szabadíthatta meg őket egy náluk nagyobb hatalomtól.

– Nem a saját érdemeiknek köszönhették, hogy megmenekültek az elsőszülötteket megölő angyal büntetésétől, hanem annak, hogy minden család az isteni Bárány áldozatának jelképeként egy leölt bárány vérére hintette az ajtófélfára. Jelképesen ezekben a családokban is „meghalt” Isten Fia. Mindez arra utalt, hogy a szabadulás Jézus Krisztus érdemein és helyettesítő halálán alapszik.

– Ennél nincs is találhatóbb párhuzam, ami azonban nem véletlen, hanem egy szándékos összeállítás. Ezért kellett bekövetkeznie húsvétkor Jézus kereszthalálának. Az árnyékot jelentő ceremóniális rendszernek egyeznie kellett a valósággal. Példának okáért még az ilyen apró részletekben is: a húsvéti bárányt már napokkal az ünnep előtt alaposan meg kellett vizsgálni, és az a tény, hogy nem lehetett eltörve egyetlen csontja sem, végül pontosan abban teljesedett, hogy a keresztre feszítése előtt Jézust több bíróság kihallgatta (a Szanhedrin, Pilátus, Heródes) és ártatlannak találta. De a kivégzése alatt sem törték el a csontját, miközben ezt a kínzási eljárást a latrok esetében már alkalmazták. Ezért olvassuk a Zsidókhoz írt levélben, hogy a ceremóniális törvény „a jövő jövevény árnyéka” (Zsid 10:1). A jelkép (az árnyék) és a valóság tökéletesen fedi egymást, ami Isten mindentudását, előrelátását igazolja, és ezzel egy időben lehetővé teszi a Messiással kapcsolatos igazságok hitelességének ellenőrzését.

– Hasonló a helyzet a többi ceremóniális szombat-ünnepel is. Ezért illeti gyakran az Úr az „én szombataim” névvel ezeket az ünnepeket.

Az „engesztelés napjának” naptári pozíciójában, a ceremóniális ünnepek végén, majd pedig e nap szertartásai között találjuk meg az isteni ítélet teljes képét, és annak minden egyes szakaszát.

– A közönséges papi ruhába öltözött főpap bevonulása a bak vérével, valamint a Szentély jelképes megtisztítása a vizsgálati ítéletet jelképezi.

– A főpap átöltözése és megjelenése ünnepi ruhában a nép előtt Jézus második visszajövetelét és a vizsgálati ítélet végrehajtását jelképezi.

– Az Azazelért való bak elküldése a pusztába a millennium alatt zajló ítéletet jelképezi.

Az augusztusi, negyedik cikkben rámutattam az Úr Jézus Krisztus bírói szerepének különböző szakaszaira. Amikor testet öltött, nem a világot megítélni jött. Csúpan közvetett ítélet zajlott az által, ahogyan az emberek és maga Sátán az Úrhoz és az általa bemutatott igazságokhoz viszonyultak. Némely példázatában Jézus utalt a vizs-

gálai ítéletre, mely során az Atya Isten a Bíró, Jézus pedig a Védőügyvéd, a Völegény menyasszonya oldalán. A vizsgálati ítélet befejezése után Jézus átveszi bírói szerepét, hogy végrehajthassa a vizsgálati ítélet során meghozott döntéseket. És ugyanezt a szerepet tölti be az 1000 év alatt, a gonoszok fölött zajló ítélet során is.

További értékes forrásanyagot találunk a Próféta-ság Lelkének írásaiban, amelyek segítenek a kérdés helyes megértésében.

Figyelembe véve ezeket az általános kritériumokat, gyűjtjük össze az isteni ítélettel kapcsolatos bibliai tanítás „játékkockáit” kérdések formájában megfogalmazott koordináták alapján.

1. Ki esik ítélet alá a végső ítéletkor?

„A dolognak summája, mindezeket hallván, ez: az Istent féljed, és az ő parancsolatit megtartsad; mert ez az embernek földolga! Mert minden cselekedetet az Isten ítéletre előhoz, minden titkos dologgal, akár jó, akár gonosz legyen az.” (Préd 12:15-16)

„Mert nekünk mindnyájunknak meg kell lennünk a Krisztus ítélőszéke előtt, hogy ki-ki megjutalmaztassék a szerint, amiket e testben cselekedett, vagy jót, vagy gonoszt.” (2Kor 5:10)

„És miképpen elvégezett dolog, hogy az emberek egyszer meghaljanak, azután az ítélet.” (Zsid 9:27)

„Mert itt az ideje, hogy elkezdődjék az ítélet az Istennek házában: ha pedig először mi rajtunk kezdődik, mi lesz azoknak a végük, akik nem engedelmeskednek az Isten evangéliumának?” (1Pt 4:17)

Következtetés: Minden ember meg lesz ítélve, úgy az igazak, akik az üdvözültek csoportját, vagyis Isten népét alkotják, mint a bűnösök, akik

elutasították az isteni kegyelmet. Viszont természetesen különböző szakaszokban lesznek megítélve.

2. Az ítélet ideje: mikor kerül sor az isteni ítéletre?

Miről van itt szó, egy az ember üdvösségét meghatározó isteni ítéletről, amely folyamat végigkíséri az emberiség történelmét, vagy egy végső, különálló eseményről?

„E tudatlanságnak idejét azért elnézvé az Isten, mostan parancsolja az embereknek, mindenkinek mindenütt, hogy megtérjenek: Mivelhogya rendelt egy napot, melyen megítéli majd a föld kerekességét igazságban.” (Csel 17:30-31)

Pál apostol idejében az isteni ítélet egy már lezárult folyamat volt, vagy épp akkor zajlott, esetleg egy jövődöbéli esemény lehetett?

„Mikor pedig ő igazságról, önmegtartóztatásról és az eljövendő ítéletről szolt, megrémülve monda Félix: Mostan erdij el; de mikor alkalmatosságom lesz, magamhoz hívatlak téged.” (Csel 24:25)

Ismerjük-e az isteni ítélet kezdetének pontos idejét?

„És monda nékem: Kétezer és háromszáz estéig és reggelig, azután kiderül a szenthely igazsága.” (Dán 8:14)

Ez a szöveg a ceremóniális rendszerhez tartozó engesztelés napjára (vagy az ítélet napjára) utal, hiszen a szenthely megtisztításáról tesz említést.

Ha a 2300 napot szó szerint kellene érteni, akkor ez a látomás napjától számított 6 évet jelentene, ám ebben az időben a jeruzsálemi templom még romokban hevert. Pál apostol viszont kijelentette, hogy az ítélet még az ő idejéhez viszonyítva is a jövőben fog bekövetkezni. Nyilvánvaló, hogy itt 2300 profetikusan napról van szó, ami azt jelenti, hogy egy nap egy évnek felel meg. Ennek az időszaknak a kezdete a Kr. e. 457. esztendő, amikor Artaxerxész kiadta a Jeruzsálem újjáépítéséről szóló rendeletet (lásd: Dán 9:25 és Ezsdr 7.). Ezek szerint tehát a 2300 év 1844-ig tartott.

Létezik-e olyan isteni figyelmeztetés, amely beharangozza ezt a fontos eseményt?

„És láték más angyalt az ég közepén repülni, akinél vala az örökkévaló evangéliumom, hogy a föld lakosainak hirdesse az evangéliumot, és minden nemzetségnek és ágazatnak, és nyelvnek és népnek, ezt mondván nagy szóval: Féltétek az Istent, és néki adjatok dicsőséget: mert eljött az ő ítéletének órája; és imádjátok azt, aki teremtette a mennyet és a földet, és a tengert és a vizek forrásait.” (Jel 14:6-7)

Milyen esemény következik ezen üzenet elhangzása után?

„És látám, és ímé vala egy fehér felhő; és a felhőn üle valaki, hasonló az embernek Fiához, a fején arany korona, és a kezében éles sarló.” (Jel 14:14)

Itt nyilvánvalóan Jézus Krisztus második eljövételéről van szó.

**AZ UTOLSÓ
ÉRTÉKELES
EMILIAN
NICULESCU**

**MINDEN EMBER MEG
LESZ ÍTÉLVE, ÚGY
AZ IGAZAK, AKIK AZ
ÜDVÖZÜLTEK CSO-
PORTJÁT, VAGYIS
ISTEN NÉPÉT ALKOT-
JÁK, MINT A BŰNÖSÖK,
AKIK ELUTASÍTOTTÁK
AZ ISTENI KEGYELMET.**

Következtetések

– Az ember üdvösségét eldöntő isteni ítélet egy különálló esemény, és nem egy az emberiség történelmét végigkísérő folyamat.

– Ekként zárul az emberiség történelme közvetlenül Jézus Krisztus második eljövetele előtt. Logikus, hogy épp így ér véget világunk történelme, és hogy a jutalmat, amit második eljövetelkor hoz magával Jézus, az ítélet alapján határozza meg. „És ímé hamar eljövök; és az én jutalmam velem van, hogy megfizessek mindenkinek, amint az ő cselekedete lesz” (Jel 22:12).

– Ez az esemény önmagában is már elegendő érvert szolgáltat, amelyek megcáfolják azt az elképzelést, mely szerint az ember a halála után azonnal elnyeri örök jutalmát: az igazak a mennyországot, a gonoszok pedig a poklot. Milyen jutalmat hozhatna Jézus Ábelnek, ha ő már évezredek óta elnyerte volna méltó jutalmát, és a mennyben lenne? Ha így állnának a dolgok, hiábavaló lenne a vértanúk kérdése:

„Uram, te szent és igaz, meddig nem ítélsz még, és nem állasz bosszút a mi vérünkért azokon, akik a földön laknak? Akkor adatának azoknak egyenként fehér ruhák; és mondaték nekik, hogy még egy kevés ideig nyugodjanak, amíg beteljesedik

mind az ő szolgatársaiknak, mind az ő atyjokfiainak száma, akiknek meg kell öletniök, amint ők is megölettek” (Jel 6:10-11).

Még ez a nyilvánvalóan szimbolikus jelenet is azt mutatja, hogy a végső ítélet még nem történt meg sem a vértanúk halála után, sem Jézus Krisztus testet öltése idején.

A mártírok által kapott fehér ruhák a történelmi rehabilitációjukat jelképezik. Különösen az ellenük lefolytatott ítélethozatal során esett csorba a hírnevükön, és mindenféle gyalázatos jelzővel illették őket. Ma már ezeket a vértanúkat a hit igazi hőseinek, igazi példaképeknek tekintjük.

Az isteni ítéletnek egy utolsó eseménynek kell lennie, mivel Isten nem csak az életük során elkövetett cselekedeteik alapján fogja megítélni az embereket, hanem a „gyümölcsöket”, vagyis cselekedeteiknek az idő teltével megmutatkozó pozitív vagy negatív hatásai alapján is. És ez így igazságos.

„Nagy tanácsú és hatalmas cselekedetű, akinek szeméi jól látják az emberek fiainak minden útjait, hogy kinek-kinek megfizess az ő útjai szerint, és az ő cselekedeteinek gyümölcse szerint” (Jer 32:19). (Folytatjuk) ■

Emilian Niculescu, nyugdíjas lelképásztor

**AZ ISTENI ÍTÉLET-
NEK EGY UTOLSÓ
ESEMÉNYNEK
KELL LENNIE,
MIVEL ISTEN NEM
CSAK AZ ÉLETÜK
SORÁN ELKÖVE-
TETT CSELEKE-
DETEIK ALAPJÁN
FOGJA MEGÍTÉLNI
AZ EMBEREKET,
HANEM A „GYÜ-
MÖLCSEIK”,
VAGYIS CSELE-
KEDEIKNEK
AZ IDŐ TELTÉVEL
MEGMUTATKOZÓ
POZITÍV VAGY
NEGATÍV HATÁSAI
ALAPJÁN IS. ÉS EZ
ÍGY IGAZSÁGOS.**

START CU SPERANȚĂ

Edisa Soare Bucur,
Andreea Stanciu és
Mircea Mîndăianu műsora

**HÉTFŐTŐL PÉNTEKIG,
reggel 8 órától**

  **RADIO
VOCEA
SPERANȚEI**

AZ ÁLDÁS ÉS BÉKESSÉG ÍGÉRETE JERUZSÁLEM MÚLTJÁBAN: KETEF HINNOM

Ebben a tanulmányban arról az ősi, Jeruzsálem városfalán túli régészeti érdekességről szólnunk, ahonnan valamikor elkezdődött a Júdai sivatag.

A régészek hosszas mérlegelést követően kezdtek meg a munkát, hogy a régmúlt emlékeit felszínre hozzák és bibliai ismereteinket bővítsék. A kiszemelt terület a Hinnom-völgye¹ oldalán volt, azért kapta a Ketef Hinnom² elnevezést a régészekről, hogy a történelmi jelentőségű völgy szerepeljen a névben.

A városban élő arabok „Ras ed-Dabous” névvel illetik, melynek jelentése: „gombostűfe”, vagy „combsont végződés”.

A Ketef Hinnom magaslata azon a vízválasztón található, amely a júdeai pusztán érkezik el a szent városhoz, így a sekélyessé váló része elvezette a vándort Jeruzsálembe. Gyéren járt út volt ez, mivel a Hinnom-völgy meredek sziklafalai mentén vezetett, akik déli irányból érkeztek a városba, ezen a kissé veszélyes területen rövidíthették meg útjukat. A Jeruzsálemmel szemben végig húzódó Hinnom-völgye jó rálátást biztosított a város falaira, így a történelemben számtalanszor vált fontos katonai, stratégiai helyé.

A területről már említést tesz Józsué 15:8 verse, Júda és Benjamin törzse területeinek határán volt megtalálható a honfoglalást követő időszakban. Jeruzsálem pusztulásának időszakában, Kr. u. 70-ben Titusz, a hadvezér ostromfalat építtetett Ketef Hinnom terület közvetlen környékén, ami végül sikerre vezetett a végső támadásban. Josephus Flavius történetíró szerint (Zsidó háború 6. 12,2) római táborhelyként szolgált e terület.

Ketef Hinnommal szemben telepedett le a híres X. Római Légio, amely Jeruzsálem elpusztításától fogva a 3. század végéig állomásozott Jeruzsálem városában.

A legújabb ásatásokat (1975, 1979, 1980) megelőző időszakban komolyabb régészeti emlék nem került felszínre.

Jeruzsálem városába nem temetkeztek a zsidók, azonban a városfal körül ezres nagyságú temetkezési helyeket azonosítottak be az Ó- és az Újtestamentum időszakából. A Ketef Hinnom-völgyi feltárások alkalmából sok üres és kirabolt sírhelyet fedeztek fel, és a feltárás meglepetéseket is szolgáltatott. Az egyik ilyen meglepetés, hogy a sírkamrákat kemény mészkőbe vésték, amelyre korábban még nem volt példa. Találtak olyan sírboltot, amely a salomoni Templom időszakából való, tehát a babiloni korszak első feléből.

A kripták falait simára csiszolták, minőségi munkát végezve. A sírhelyek elkészítésénél az egyiptomi királyi hosszú könyvek (0,525 méter) mértékegységet használták, de az izraeli mérőnádát is alkalmazták, ami hat könyvek hosszúságú (Ez 41:8). Találtak olyan mészkőszirt is, amely az egyiptomi rövid könyvek (0,45 méter) rendszerre épült.

Az ószövetségi időszakban mindkét könyvek mértékegységet ismerték és használták (2Krón 3:3), olykor párhuzamosan is, akár egy épületen belül, amint ez Megiddó és Lákis feltárásainál is bebizonyosodott.

Az Izraelben felfedezett, bibliai időkből származó sírkamrák hasonló stílusban épültek: a felszín alatt néhány méterre, kőbe vésve alakították ki. A lépcsők egy központi sírboltba vezetnek, ami 3 méteres kockaként gondolható el. A lépcső három oldalán látványos kőpadok fogadták a látogatókat, ahová elhelyezték a halottakat, méghozzá úgy, hogy keskeny kővánkost faragtak az elhunytak feje alá. Egy-egy ilyen kőpadon négy testet fektettek egymás mellé, akik közeli családi, vagy vérségi kapcsolatban álltak egymással. A meghalt nemzedékek csontjai békésen feküdtek egymás mellett.

A feltárt sírkamrák jómódú, gazdag jeruzsálemi családok tulajdonai lehettek, amelyekbe az egymást követő nemzedékek temetkeztek. Habár ugyanabból a korból származnak, mégis eltérő megoldásokat tartalmaznak a részletekre vonatkozóan.

Ezekről a temetkezési szokásokról az ószövetségi könyvek szövegei is beszámolnak, és érthetően fogalmaznak a temetkezési szokásokkal kapcsolatban: „Azért íme, én téged a te atyáid-

**KIÁSTOTT
KINCSEK
TOKICS
IMRE**

**A SZENTÍRÁS KUTATÁSA ÉS ISMERETE
NYOMÁN ISTEN JELENLÉTE GAZDAGODIK AZ
ÉLETÜNKBEN AZ ÁLDÁS
ÍGÉRETÉVEL, MINT
AHOGY A RÉGÉSZET
IGAZOLJA A BIBLIÁT.**

hoz gyűjtelek, és a te sírodba békességgel visznek téged...” (2Kir 22:20). „És az az egész nemzetség gyűjteték az ő atyáihoz...” (Bír 2:10).

A Ketef Hinnomban fellelt sírhelyeket kemény mészkőbe vésték, és néhányuknak időigényesen elkészített falai vannak. A sírkamrák közül, amikor a sírhelyet kialakították, az egyikben a kőfaragók figyelembe vették a szikla természetes erezetét, rétegződéseit és repedéseit. A csontokat ún. gyűjtőkamrákban tárolták ideiglenesen, majd később a végső nyughelyre tették. Ezek a gyűjtőkamrák megközelítőleg ugyanolyan bejáratral rendelkeztek, azonban a belső elrendezésük már eltérő volt, csak úgy, mint a méretük.

A tehetősebb családok nagyobb sírkamrákat készítettek, simára vésett, csiszolt falakkal.

A kriptában talált több mint ezer lelet három korszakba vezeti vissza a kutatókat:

1. az első templom végének ideje, Kr. e. 7–6. század,
2. a babiloni fogság és a perzsa korszak, vagyis Kr. e. 6–5. század,
3. összesen nyolc tárgy pedig már a görög korszak idejéből, a Krisztus előtti 1. századból származik.

A kriptákban talált tárgyak között találunk negyven vas- és egy bronz nyílveesszőt, amely szkíta-iráni jellegű. A nyílhegyeket a babiloni katonák hozták magukkal Jeruzsálem ostromai idején. A kutatók egyetértenek abban, hogy a főváros pusztulása idején az elesettek temetkezési helye volt ez a terület.

A leletek között található egy olyan barna pecsétnyomó, amelyen az első templom idejének végén használt héber betűkkel írt írással rögzítették a tulajdonosának nevét. A Palta a Pelatjáhu teofórikus név rövidített formája, mindkettő ismert volt a salamoni templom időszakában. A Palta név a pecsétnyomó felső részében, tükrőírással van bevésve, alatta pedig lótszimbó látható, mely napjainkig a zsidó művészet jellegzetessége, legalul pedig a pálmaág szimbóluma található. A hármas szimbólum a babiloni fogság idején használt izraelita rendszer sajátosságához tartozik.

1979-ben Gabriel Barkay, a Tel-Aviv Egyetem Régészeti Intézete magyar származású kutatójának vezetésével a Ketef Hinnom 24. barlangjának 25. kamrájában a régészek két ezüsttekerceset fedeztek fel, amelyen a papi áldás ismert szövege olvasható:

„Áldjon meg tégedet az Úr, és őrizzen meg tégedet. Világosítsa meg az Úr az ő orcáját te rajtad, és könyörüljön te rajtad. Fordítsa az Úr az ő orcáját te reád, és adjon békességet néked (4Móz 6:24-26).

Az ezüsből készült tekerceseket bőrszinórral fűzték át, és nyakba akasztva hordta az ismeretlen tulajdonosa. Nagy kihívást jelentett a szakemberek számára, hogy a kisméretű ezüsttekerceseket úgy bontsák ki, hogy ne sérüljenek meg. Végül siker koronázta igyekezetüket, mely két fémtáblácskát eredményezett, azokon pedig archaikus héber írást találtak.

Az ezüsttáblák mérete: 97 × 27 mm, illetve 39 × 11 mm. Összehasonlító vizsgálatban kimutatták, hogy a sziklasírokban is ugyanolyan jellegű betűket találtak, mint amilyeneket a tekercesek tartalmaztak, vagyis a Krisztus előtti 7. század közepén készültek, mind a tekercesek, mind a sziklasírok.

Jeremiás szerint az ékszerkészítéshez a Kr. e. 7. században Társisból származó, importált ezüstöt használtak: „Társisból hozott lapított ezüst és Ofírból való arany”... (Jer 10:9).

Az írást kemény eszközzel vésték fel az ezüstre, ami azt jelenti, hogy igen nagy tudású szakemberek készítették, amivel kapcsolatban Jeremiás próféta ad némi eligazítást: „A Júda vétke vas tollal, gyémánt hegygel van felírva; fel van vésve szívük táblájára és oltáraik szarvaira” (Jer 17:1).

Az ezüsttekerceseken levő írást megvizsgálták, majd összehasonlították a sziklabarlangok falain fellelt betűkkel, és arra a következtetésre jutottak, hogy a Jeruzsálem Kr. e. 587-ben bekövetkezett pusztulását megelőző időszakban keletkeztek, valamikor a 7. században.

Az elmúlt évtizedekben a kutatók egyértelműen kiálltak amellett, hogy a fémtekerceseken és

a sziklasírokban talált szövegek olyan bibliai leleteknek számítanak, amelyek a héber kvadrát írás olyan szakaszából származnak, amely korábban még nem volt ismert a kutatók előtt. Ezért a régészeti értéken túlmenően is jelentős, mivel a bibliai héber írás eddigi legkorábbi ismert formáját tartalmazza.

A *tetragrammaton*, vagyis Jahve neve háromszor szerepel az áldás szövegében, ami azt foglalja magába, hogy az amuletten három sorba szedték az áldást. Kutatók ekként értelmezik a három sort: az első sor bevezető üdvözlés, a második jókívánságokat tartalmaz, míg a harmadik, utolsó sor jogi jellegű üzenetet közvetít. A szöveg megtalálása azt jelenti, hogy a papi áldás mintegy „standard jellegűvé vált a Krisztus előtti 7. század hétköznapijában”.

Az évszázadokkal később keletkezett kumráni közösségi szabályzatban (IQS II. 1–4) már egy módosított formáját találjuk meg az Ároni áldásnak:

„Áldjon meg tégedet minden jóval, és óvjon meg minden gonosztól, és világosítsa meg szívedet az élet bölcsességével, és legyen hozzád kegyes az örök tudással. És fordítsa feléd kegyelmes arcát, örök békességre” (Komoróczy Géza fordítása).

A kumráni szöveg teljes mértékben megőrzi a papi áldás üzenetét, azonban sajátos látása miatt Isten neveit elhagyja és bővíti a gondolatsort. A *JHVH* istennév elhagyása azért következik be a kumráni iratban, mivel kimondhatatlanná vált a *tetragrammaton* kiejtése, nem csupán Kumránban, hanem Izrael vallásos világában egyetemesen, mely teológiaiailag a mai napig fennáll.

(Péld 6:21).

A Szentírás kutatása és ismerete nyomán Isten jelenléte gazdagodik az életünkben az áldás ígérétevel, mint ahogy a régészet igazolja a Bibliát. ■

Prof. Dr. Tokics Imre, egyetemi tanár

Felhasznált irodalom:

- Budd, Philip J.: *Numbers*. Word Biblical Commentary, vol. 5., Waco, Texas, 1984.
- Claus Westermann: *Az Ószövetség teológiájának vázlatja*. Budapesti Református Teológiai Akadémia, Budapest, 1993.
- Egeresi László Sándor – Kókai-Nagy Viktor (szerk.): *Adalékok Izrael történetéhez*. Selye János Egyetem Református Teológiai Kara – Komárom és a Károli Gáspár Református Egyetem, Budapest, 2020.
- Seybold, Klaus: *Der aaronitische Segen*. Studien zu Numeri 6:22-27. Neukirchener Verlag, 1977.
- Karasszon István: *Az ószövetségi teológia történetéhez*. Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2020.
- Az Ószövetség másik fele*. L'Harmattan, Budapest, 2010.
- Komoróczy Géza: *Kiáltó szó a pusztában. A holt-tengeri tekercsek*. Osiris Kiadó, Budapest, 1998.
- Kustár Zoltán: *A héber Ószövetség szövege*. Magyar Bibliatársulat, a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest, 2010.
- Rózsa Huba: *Bevezetés az Ószövetség könyveibe*. Szent István Társulat, Budapest, 2016.
- Samuel J. Schultz: *The Old Testament Speaks*. BEE International, 1992.
- Szabó Árpád: *A múlt vallatása: Megszólalnak a sziklasírok. Régészeti felfedezések Jeruzsálemben*. KM_1987_04_231.pdf (oszk.hu) 2021. 04. 15.

1. Héberül: *Gé-Hinnom*. Lásd: Józs 15:8; 18:16; 2Kir 23:10; 2Krn 28:3; 33:6; Neh 11:30; Jer 7:31.
2. Ketef Hinnóm jelentése: 'Hinnóm (völgy) válla', amely majd 100 méter magasan fekszik a völgy felett, a tengerszint feletti magassága pedig 755 méter.

AZ IHLETÉS TEOLÓGIÁJÁNAK DILEMMÁI (II)

Az 1919-es bibliakonferencia

Az általunk bemutatott cikksorozat egyházunk történelmének egyik legfontosabb eseményével foglalkozik: az 1919-es bibliakonferenciával. Ez volt a Generál Konferencia (GK) által szervezett első hivatalos találkozó, amelynek témája a Biblia és Ellen White ihletettsége volt. A hivatalosan döntéshozó gyűlésnek nevezett találkozót F. M. Wilcox testvér javaslatára hívták össze 1913-ban, az éveken át tartó teológiai viták és felgyülemlett feszültségek miatt. Az ülést A. G. Daniells, a GK elnöke vezette.¹

Ez nem egy Generál Konferencia-szesszió volt, mivel csupán 65 személy vett részt a találkozón, jobbára férfiak: 29 biblia- és történelemtanár, 25 vezető tisztséget betöltő személy, 11 szerkesztő és néhány gépíró. A konferencia viszont jó kezdetnek bizonyult: világosságot hozott, ugyanakkor erős ellenkezést is kiváltott, ami nyíltan is megnyilvánult. A közvitáról – néhány nem odaillő hozzászólás kivételével – géppel írott, 2400 oldalas jegyzőkönyv készült.

A felmerülő viták és kételyek miatt úgy döntöttek, hogy a konferencia jegyzőkönyvét nem publikálják azonnal. Az anyag levéltárba került, majd megfélekeztek róla. F. Donald Yost testvér, a GK Levéltár és Statisztika Hivatalának igazgatója talált rá és hozta nyilvánosságra 1974-ben, mint Jósias idejében a Törvénykönyvet. Jelenleg a teljes anyag bárkinek a rendelkezésére áll.²

Az 1919-es konferenciával kezdődően az adventista teológusok nyitottabbak lettek az ihletés témájának, és főként Ellen G. White írásainak realiztikus megközelítését illetően. Másfelől pedig az ultrakonzervatív ellenzék azóta is hullámokat gerjeszt ezen értekezlet hatásai ellen. Léteznek olyan szerzők és agi-

tátorok, akik lekicsinylően beszélnek a konferenciáról: „Egyházunk hitehagyása történelmének ez volt a legjelentősebb eseménye.”³

Modernizmus és fundamentalizmus

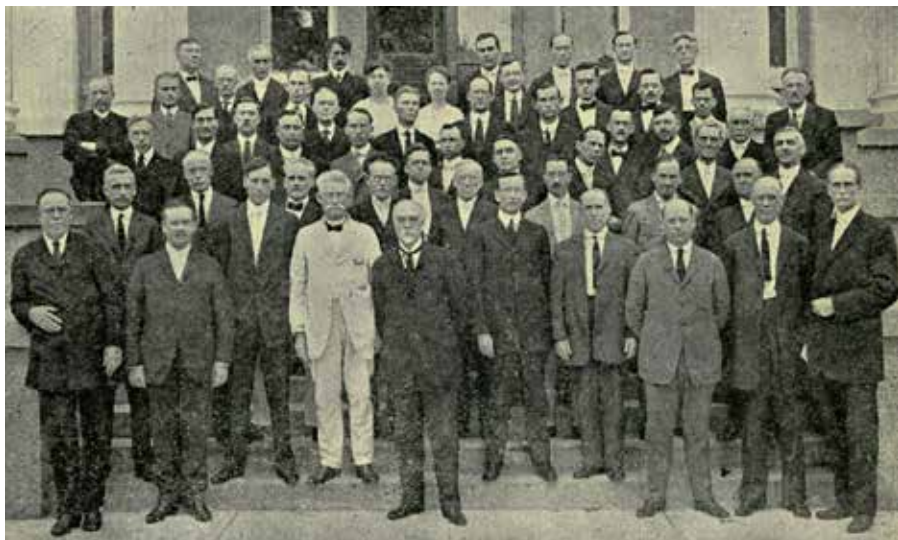
Az adventista teológusok nem légyeres térben éltek, nyilvánvaló, hogy befolyásolták őket azoknak a keresztényeknek a véleményei, akikkel lelki, vallásos téren rokonságban álltak. 1910 és 1920 között az Európából beszüremelő és általánosan modernizmusnak nevezett liberális teológia („magas szintű kritika”) elleni reakcióként az amerikai konzervatív protestánsok *The Fundamentals* címen megjelentettek egy kiadványsorozatot, amelyben három keresztény alapelv mellett szálltak síkra: Jézus szűztől való fogantatása; Jézus engesztelő áldozata; és Jézus testben való feltámadása. Az első igazolja a Biblia ihletettségét és csálhatatlanságát.

Ezen „alapelvek” híveit az 1920-as évtől kezdődően „fundamentalistáknak” nevezték. Idővel a kifejezés pejoratív értelmet nyert, mivel a liberális protestánsok lenézően alkalmazták a megintgathatlan elvek híveire, később pedig ezzel a jelzővel illették más vallásokat és filozófiákat – különösen a terrorista támadásokat generáló radikális iszlámot. Itt azonban a fundamentalista kifejezést eredeti értelmezésében használjuk, nem pedig a mai pejoratív értelmezés szerint.

Az amerikai fundamentalizmus, amely különböző felekezetekben ma is fellelhető, a Biblia ver-

bális vagy „plenáris” ihletettségének elvén alapszik, túlhangsúlyozva a szó szerinti értelmezés fontosságát, továbbá hangoztatva, hogy Isten szavaként a Biblia nem csak csálhatatlan, hanem „hibátlan” is. Ez a kijelentés tagadja, hogy a Szentírásban bármilyen hiba lenne, és ez nem csupán a hitalapelvekre vagy az üzenetre vonatkozik. Más szavakkal, a Biblia mindenben a legmagasabb tekintély, beleértve a tudományokat, a történelmet és a bibliai exegézist is.

Bár a történelmi múlt némileg magyarázatot ad a fundamentalisták reakciójára, a Biblia plenáris ihletettségének és abszolút hibamentességének hangsúlyozása végül helytelennek bizonyult. Mint várható volt, az adventistákat – akiknek semmi

Az 1919. júliusi bibliakonferencia küldöttei, Washington D. C.

okuk nem volt elfogadni a „magas szintű kritika” álláspontját – befolyásolta a fundamentalizmus. Természetesen Ellen G. White írásaira is ugyanazt a misztikus, nem realista mércét alkalmazták.

A fundamentalizmus korábbi teológiai művekre támaszkodott, amelyek szintén a Biblia plenáris ihletettségét hangoztatták.⁴ A svájci reformátor, François S. R. Louis Gaussen 1840-ben publikálta e kérdést boncolgató könyvét, amelyet később újra kiadtak majd lefordítottak, komoly befolyást gyakorolva a francia és angol nyelvteljesítőketen élő protestánsokra. Gaussen síkra szállt a szöveg, a szavak teljes ihletettsége mellett, hogy más elemet ne is említsünk: „Kivétel nélkül minden verset, minden szót, de még a látszólag legközönségesebb elemet is Isten adta.”⁵

E. G. White a Biblia ihletettségéről

Nem áll itt és most módunkban kimeríteni az ihletettség témáját, viszont érdemes utánanézni és megemlíteni, miként értette E. G. White az isteni ihletés kérdését. A következőket írta 1865-ben, majd 1901-ben:

„A Bibliát nem varázslatos, emberfeletti nyelvezet útján kaptuk. Jézus emberi testet öltött, hogy elérje az embert ott, ahol van. Hasonlóképpen a Bibliát is az emberek nyelvén kellett kifejezni, **ám semmi sem tökéletes, ami emberi.** Ugyanannak a szónak több eltérő jelentése lehet; nincs külön szó minden egyes fogalom megjelölésére. A Bibliát **gyakorlati céllal kaptuk.**

A Bibliát ihletett emberek írták, mindazonáltal **nem képviseli tökéletesen Isten gondolkodását és kifejezőmódját.** A gondolkodás és kifejezőmód emberi, Istent **mint író**t nem képviseli. Gyakran mondják egyesek, hogy a Biblia valamelyik kifejezése nem illik Istenhez. Azonban a Biblia **logikájában és retorikájában** Isten hatalma **nem szavak** által nyilvánul meg. A Biblia írói Istennek a titkai és nem a tollai voltak.

Isten az embert **tökéletlen szavakkal** szólítja meg, hogy a földi lény megromlott érzékei és nehézkes felfogása is megérthesse szavait. Eképpen nyilvánul meg Isten jósága. Ott találkozik az emberrel, ahol az ember van. A Biblia tökéletes a maga egyszerűségében, de ennek ellenére nem tud választ adni az Istenről szóló nagy elvekre, mivel a végtelen gondolatokat **nem lehet tökéletesen beilleszteni** a korlátolt gondolkodás eszköztárába.

Nem a Biblia szavai ihletettek – a Biblia írói álltak ihletés alatt. Az ihletés nem az ember

szavaira vagy kifejezéseire van hatással, hanem magára a személyre, aki a Szentlélek befolyása alatt gondolatokkal töltökezik fel. A szavak **az egyén elméjének kézjegyét** hordozzák. Az isteni elme és akarat **az emberi elmével és akarral társul**, s így az ihletett ember kijelentései Isten Szavát, Igéjét jelentik.”⁶

E pontosításokhoz nem kell sok magyarázatot fűznünk, mivel azokat különféle szemléltetések igazolják. Itt csupán hangsúlyozzuk, hogy E. G. White e bizonygatója az ihletésre vonatkozóan az 1919-es bibliakonferencia idején még nem volt ismert, következésképpen nem nyújthatott segítséget a viták során. Csak később, 1950-ben került kiadásra.⁷

E. G. White isteni és emberi ihletettsége

Ellen White több írásában is hasznos információkat hagyott ránk arra vonatkozóan, hogy miként kell értelmeznünk az általa kapott prófétai ajándékot. Hasznos útmutatónak bizonyul *A nagy küzdelem* c. könyv bevezetője, ugyanakkor az is, hogy az Ellen White-hoz közel álló személyek – például James és William White, Marian Davis, A. G. Daniells, Clarence Crisler, Dores Robinson, Herbert Lacey, W. W. Prescott – irodalmi asszisztensekként vagy alkalmi munkatársakként mennyire ismerték a prófétanő kiadói tevékenységében tanúsított munkamódszereit. William White félreérthetetlen kijelentést tett e tekintetben 1911-ben:

„Édesanyám sosem állította magáról, hogy a történelem a szakterülete lett volna. Azok a dolgok, amiket leírt, ihletés útján kapott – múltat, jelent és jövőt idéző – képek és szemléltetések (reprezentációk) leírásai, amelyek emberek cselekedeteire és cselekedeteknek az Isten emberért végzett üdvöztető munkájára gyakorolt befolyására vonatkoznak. Látomásokat kapott az Úr művére vonatkozóan a múlt, a jelen és a jövő történelméről. Ezeknek a látomásoknak a leírásakor olyan helyénvaló és világos történelmi kijelentéseket használt fel, amelyek egyértelművé teszik az olvasó előtt a bemutatni kívánt eseményeket.

Csenevész koromban hallottam, amint anya felolvasta apámnak D'Aubigné írását a reformáció történetéről. Az öt kötet nagy részét, de az is lehet, hogy a teljes művet felolvasta neki. Más történelmi könyveket is olvasott a reformációról, ami segített neki elhelyeznie és leírnia a látomásban látott történelmi eseményeket és mozgalmakat. [...]

Anya sohasem állította, hogy szóbeli kinyilatkoztatást kap Istentől, és ilyet apám, Bates, Andrews, Smith és Waggoner sem hangoztatott. Ha szóbeli kinyilatkoztatás alapján írta volna a kéziratát, miért végzett kiegészítő és módosító munkákat a könyvein?” (*Szemelvények*, 3. köt., 437. o.).

A nagy küzdelem 1884-es és 1888-as első kiadásában többször is feltűntek Ellen White régebbi (1854-es) témái. A könyv 1911-es revíziója közben azonban maga a szerző változtatott néhány retorikai és történelmi jellegű állításán,⁸ miután Willie White-ot különböző javaslatokkal keresték fel kelet- és nyugat-amerikai testvérek, kiadóban, teológiai oktatásban, admi-

ISTEN
JÓSAGA
FLORIN
LAIU

Old.	1888-as kiadás	1911-es kiadás
50.	„... a pápa magának követelte az Istenség tisztségeit. Önmagát »az Úr Isten pápájának« nevezi.”	„... a pápa megkapta az Istenség tisztségeit. »Az Úr Isten pápájának« nevezték.”
65.	„A valdensek voltak az elsők , akik lefordították a Szentírást.”	„A valdensek az elsők közt fordították le a Bibliát.”
266.	„Lábbal fogják tiporni a szent várost [az igazi Egyházat].”	„Lábbal fogják tiporni a szent várost.”
266.	„A pápaság uralmának 1260 éve a pápaság intézményének megalapításával vette kezdetét 538-ban.”	„A pápaság uralmának 1260 éve 538-ban vette kezdetét.”
304.	„ Herschel csillagász kijelentette: »A sötét nap...«” (GC88 306)	<i>A valóságban az említett Herschel nem a csillagász Herschel volt, hanem egy megtért zsidó (1845). Az utalást helyettesítették.</i>
325.	„A nyolcadik fejezet mindössze egy pontja maradt megmagyarázatlanul” (Dán 8–9. fejezeteire utalva).	„A nyolcadik fejezet egy fontos pontja megmagyarázatlanul maradt.”
340.	(Jel 14:8 versére utalva) „... azért nem vonatkozhat ez a Pápista Egyházra [Romish], mert az az egyház már több évszázada hitehagyásban élt.”	„... azért nem vonatkozhat ez kizárólag a Római Egyházra [Roman], mert az az egyház már több évszázada hitehagyásban élt.”
579.	„A pápaságra mért halálos seb a pápaság intézményének 1798-ban bekövetkezett felszámolását jelentette.”	„A pápaságra mért halálos seb a pápaság intézményének 1798-ban bekövetkezett hanyatlását jelentette.”

nisztrációban és könyvevangélista munkában dolgozók. Javaslataik közül azonban csak azokat fogadta el, amelyek helyénvalóknak és feltétlenül szükségeseeknek bizonyultak.

Az ihletés korlátainak kérdését is érintő folyamat megértése érdekében a mellékelt ábrán bemutatjuk *A nagy küzdelem* c. könyv két különböző kiadásában megjelenő néhány – a második kiadásban módosított – kifejezés összehasonlítását. Nem titkolt tényekről van szó,

az egyház vezetőségének és Ellen White munkatársainak – irodalmi asszisztenseknek és szerkesztőknek – tudomásuk volt ezekről.

Azért említettük meg ezeket az eseményeket, mivel az 1919-es bibliakonferencia ihletésről szóló vitájának fontos előzményeit képezték. ■

Florin Lăiu, nyugdíjas bibliatanár

1. További adventista forrásanyagok találhatóak az 1919-es konferenciáról az interneten: Michael W. Campbell: The 1919 Bible Conference and Its Significance for Seventh-day Adventist History and Theology (Ph.D. diss., Andrews University, 2008) <https://digitalcommons.andrews.edu/dissertations/21>; Michael W. Campbell: Sifting Through the Past: The 1919 Bible Conference, and How It Still Shapes Our Church Today, *Adventist Review*, January 28, 2010; Arthur Patrick: Michael Campbell on the 1919 Bible Conference: New Light on a Persisting Controversy” <http://sdanet.org/atissue/index.htm>.

2. A teljes anyag elérhető az ASTR (a Generál Konferencia Levéltár, Statisztika és Kutatás Hivatala) honlapján: <https://documents.adventistarchives.org/Resouces/Forms/AllItems>. Minden egyes dokumentum címe: „Report of the 1919 Bible Conference”, 1919. július 1-jével, illetve augusztus 1-jével datálva.

3. Russel Standish, Colin Standish: *The Greatest of All the Prophets*. Highwood Books, Narbetong, Victoria, Ausztrália, 2004:186.

4. A plenáris ihletettséggel kapcsolatos felfogás azon a feltételezésen alapszik, hogy nem csak a lelki üzenetek, hanem a teljes szöveg (a nemzeti táblázatok is) a Biblia íróinak adatott isteni ihletés alatt áll. https://www.blueletterbible.org/Comm/stewart_don/faq/bible-authoritative-word/question3-verbal-plenary-inspiration-of-scripture.cfm

5. F. S. R. L. Gaussen: *La Théopneustie, ou la pleine inspiration des Saintes Écritures*. Paris, 1840:286. https://books.google.fr/books?id=xP-FBSNMzw8AC&printsec=frontcover&hl=fr&source=gb_s-book_other_versions_r&cad=4#v=onepage&q&f=false Ellen G. White is írt Gaussenról *A nagy küzdelem* „A svájci reformátor” című fejezetében, kiemelve a reformátor próféciák terén kifejtett pedagógiai erőfeszítéseit. Ez azonban nem népszerűsítette Gaussen ihletettséggel kapcsolatos elméletét, hiszen az írásaiból tudjuk: a kérdésről eltérő véleménye volt.

6. Manuscript 24/1886; Letter 121/1901. A fordítás és a szövegkiemelés a szerző munkája.

7. 7 SDABC, 1957:945; ISM 1958: 20-22. Magyar nyelven: *Szemelvények*, 1. köt.

8. 1911-re a régi nyomdai formák elkoptak, így újakat kellett készíteni. Ekkor adódott a lehetőség a változtatásokra vagy esetenként a kiegészítésekre (Letter 56/1911).

EGY ÜZENET A SZÁMODRA!

1. Töltsd ki a táblázatot az utasításoknak megfelelően, és egy üzenetet kapsz, ami megtalálható a Bibliában számodra. Végül tanuld meg kívülről az üzenetet!

OLVASOK ÉS FELFEDEZEK
ALINA
CHIRILEANU

Alina Chirileanu,
az Unió Gyermekosztálya
igazgatójának asszisztense

Z6	Y1	Z2	X4	X1	Z5	Y3	X2	Z1	Z4

Y2	X3	Z3	Y6	Z5	Y4	X5	X7	Y5	X6	Y7

X	és	jutalmam	megfizessék	eljövök	cselekedete	22	lesz
Y	ímé	hogya	én	ő	Jelenések	amint	12
Z	velem	hamar	mindenkinek	van	az	És	
	1	2	3	4	5	6	7

II. Állapítsd meg, hogy a leírt kijelentés igaz-e vagy hamis. Hamis állítás esetén karikázd be a jobb oldali szót, ha pedig igaz, karikázd be a mondat előtt álló keretezett szavak közül a bal oldalt, majd a bekarikázott szavakból állítsd össze Jel 22:7 versét. Végül tanuld meg kívülről a szöveget!

Boldog Megtartja

„Én vagyok az Alfa és az Omega” (Jel 22:13) I H

aki mindent

„Bizony hamar eljövök” (Jel 22:20) I H

amit megtartja

„Jövel! És aki hallja, ezt mondja: Nem!” (Jel 22:17) I H

szavait e könyv

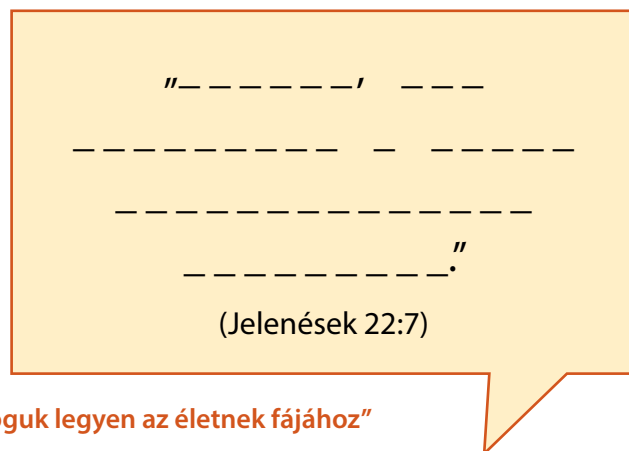
„Boldogok, akik nem tartják meg az ő parancsolatait, hogy joguk legyen az életnek fájához” (Jel 22:14) I H

prófétálásának a

„De kinn maradnak az ebek és a bűbájosok, ... bálványimádók” (Jel 22:15) I H

könyv beszédeit

„Az ő neve nem lesz a homlokukon” (Jel 22:4) I H

Megoldás: I. „És ímé hamar eljövök: és az én jutalmam velem van, hogy megfizessék mindenkinek, amint az ő cselekedete lesz” (Jelenések 22:12). II. „Boldog, aki megtartja e könyv prófétálásának beszédeit”

Segíts egy gyermeknek újratalálkoznia a szüleivel!
Vezesd te magad őt ebben az útjában, és légy a találkozásuk tanúja!

Tanácsolhatod a börtönben büntetését töltő szülőt hétről hétre,
szemtől szemben vagy online, és fejlesztheted benne a család,
az emberek és az Isten iránti szeretetet!

További részletekért látogasd meg a Humanitárius Börtönszolgálat
Egyesületének új weboldalát: www.asup.ro!

www.asup.ro

